

בַּרְשָׁת

מִקֵּץ

עַם אֲוֹנֵקלֹם וְרַשׁ"י

פרשת מקץ

בראשית פרק-מא

א וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַת־יָם יָמִים
וּפִרְעֹה חָלַם וַהֲנֶה עֶמֶד עַל
הָאָרֶץ:

וַהֲוֶה מִסֹּף תְּרֵתִין שָׁנִין וּפִרְעֹה חָלַם
וְהָא קָאם עַל נִהְרָא:

וַיְהִי מִקֵּץ. כִּתְּרִגְמוֹ מִסּוֹף, וְכָל לַשּׁוֹן קֵץ.

סוֹף הוּא: עַל הַיָּאוֹר. כָּל שְׂאֵר נִהְרֹת אֵינָם

קְרוּיִם יָאוֹרִים, חוּץ מִנִּילּוֹם, מִפְּנֵי שֶׁכָּל

הָאָרֶץ עֲשׂוּיִין יָאוֹרִים יָאוֹרִים בְּיַד אָדָם,

וְנִילּוֹם עוֹלָה בְּתוֹכָם וּמִשְׁקָה אוֹתָם, לְפִי

שֶׁאֵין גְּשָׁמִים יוֹרְדִין בַּמִּצָּרִים תְּדִיר כִּשְׂאֵר

אֲרָצוֹת:

ב וְהִנֵּה מִן הַיָּאֹר עֹלֹת שְׂבַע

פָּרוֹת יְפוֹת מִרְאֶה וּבְרִיאוֹת

בְּשָׂר וְתַרְעִינָה בְּאַחוּ:

וְהָא מִן נִתְּרָא סִלְקֵן שְׁבַע תּוֹרֵן שְׁפִירֵן

לְמַחְזִי וּפְטִימֵן בְּשׂר וְרַעִין בְּאַחֻה:

יפּוֹת מֵרָאָה. סִימֵן הוּא לִימֵי הַשּׁוֹבַע,

שֶׁהַבְּרִיּוֹת נִרְאוֹת יפּוֹת זֶה לָזֶה, שְׂאִין עֵין

בְּרִיָּה צֶרֶחַ בַּחֲבֵרְתָּהּ: בְּאַחוּ. בְּאַגָּם,

מִרִישׁ"ק בִּלְע"ז, כְּמוֹ יִשְׁגָּא אַחוּ:

ג וְהִנֵּה שְׁבַע פָּרוֹת אַחֲרוֹת

עֲלֹת אַחֲרֵיהֶן מִן הַיָּאָר רַעוֹת

מִרְאָה וְדַקּוֹת בְּשׂר וְתַעֲמִידָהּ

אֶצֶל הַפָּרוֹת עַל שְׂפַת הַיָּאָר:

וְהָא שְׁבַע תּוֹרָן אַחֲרָנִין סִלְקָן בְּתַרְיָהוֹן

מִן נִהְרָא בִישָׁן לְמַחְזִי וְחֲסִירָן בִּישָׁר

וְקָמָן לְקַבְּלֵיהוֹן דְּתּוֹרָן עַל פִּיָּה נִהְרָא:

וְדַקּוֹת בִּישָׁר. טִיגְבִּי"ש בִּלְעִ"ז, לְשׁוֹן דָּק:

ד וְתֹאכַלְנָה הַפָּרוֹת רְעוֹת

הַמִּרְאָה וְדַקּוֹת הַבִּישָׁר אֵת

שְׁבַע הַפָּרוֹת יֹפֹת הַמִּרְאָה

וְהַבְּרִיאת וַיִּיקַּן פְּרָעָה:

וְאָכַלְתָּ תֹרֶתָא בִּישָׁן לְמַחְזֵי וְחֲסִירָן

בְּשֹׁר יָת שְׁבַע תֹרֶתָא שְׁפִירָן לְמַחְזֵי

וּפְטִימָתָא וְאַתְעֵר פְּרַעָה:

וְתֵאכְלָנָה. סִימָן שְׁתָּהָא כָּל שְׁמַחַת

הַשׁוֹבַע נִשְׁכַּחַת בִּימֵי הָרַעֲב:

ה וַיִּישָׁן וַיַּחֲלֹם שְׁנֵית וְהִנֵּה

שְׁבַע שְׂבָלִים עֹלֹת בְּקִנָּה

אֶחָד בְּרִיאֹת וְטָבוֹת:

וְדַמוֹךְ וַחֲלֹם תְּנִינֹת וְהָא שְׁבַע שְׂבָלִיא

סֶלֶקוֹן בִּקְנִיָּא חַד פִּטְיָמָן וְטָבָן:

בַּקְנָה אַחַד. טוֹאִיד"ל בִּלְע"ז: בְּרִיאוֹת.

שִׁי"ש בִּלְע"ז:

וְהִנֵּה שְׁבַע שְׂבָלִים דְּקוֹת

וְשִׁדּוּפּוֹת קָדִים צְמָחוֹת

אַחֲרֵיהֶן:

וְהָא שְׁבַע שְׂבָלִיָּא לְקִין וְשְׁקִיפֹן קָדוּם

צְמָחַן בְּתִרְיָהוֹן:

וְשִׁדּוּפּוֹת. הַשְׁלִי"ד שׁ בִּלְע"ז. וְשְׁקִיפֹן

קדוֹם, חבוטוֹת, לשוֹן משקוֹף, החבוט
תמיד על ידי הדלת המכה עליו: קדים.
רוח מזרחית, שקורין ביש"א:

וְתִבְלַעְנָה הַשְּׂבָלִים הַדִּקּוֹת
אֶת שְׂבַע הַשְּׂבָלִים הַבְּרִיאֹת
וְהַמְּלֹאֹת וַיִּקֶּן פַּרְעֹה וְהֵנָּה
חֵלֹם:

וּבִלְעָ שְׂבָלִיא לְקִיתָא יֵת שְׂבַע
שְׂבָלִיא פְטִימָתָא וּמְלִיתָא וְאֶתְעַר

פֶּרֶעָה וְהָא חֶלְמָא:

הבריאנות. שיינ"ש בלע"ז: והנה חלום.

והנה נשלים חלום שלם לפניו והוצרך

לפותרים:

ח וַיְהִי בַּבֶּקֶר וַתִּפְעֶם רוּחוֹ

וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת כָּל חֲרָטְמֵי

מִצֻּרִים וְאֶת כָּל חֲכָמֵיהֶ

וַיִּסְפָּר פֶּרֶעָה לָהֶם אֶת חֲלֹמוֹ

וַאֲיֵן פִּזְתָּר אֹתָם לְפֶרֶעָה:

וְהָיָה בְּצַפְרָא וּמְטַרְפָּא רוּחָהּ וְשִׁלַּח

וּקְרָא יָת כָּל חֲרָשֵׁי מִצְרַיִם וְיָת כָּל

חֲכִימָהָּא וְאַשְׁתַּעֲי פִרְעָה לְהוֹן יָת

חֲלִמָהּ וְלִית דְּפִשָׁר יִתְהוֹן לְפִרְעָה:

ותפעם רוחו. ומטרפא רוחיה, מקשקשת

בתוכו כפעמון, ובנבוכדנצר הוא אומר

ותתפעם רוחו, לפי שהיו שם שתי

פעימות, שכחת החלום והעלמת פתרונו:

חרטמי. הנחרים בטימי מתים, ששואלים

בעצמות. ⁽⁷²⁾ ואין פותר אותם לפרעה.

פֹּתְרִים הִיוּ אוֹתָם, אֲבָל לֹא לַפְּרֹעָה, שֶׁלֹּא
הָיָה קוֹלָן נִכְנָס בְּאֶזְנוֹ, וְלֹא הָיָה לוֹ קוֹרֶת
רוּחַ בַּפְּתָרוֹנָם, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים שִׁבְעַת בָּנוֹת
אֶתָּה מוֹלִיד, שִׁבְעַת בָּנוֹת אֶתָּה קוֹבֵר:

ט וַיִּדְבֹּר שֵׁר הַמַּשְׁקִים אֶת
פְּרֹעָה לֵאמֹר אֶת הַחֲטָאִי אֲנִי
מִזְכִּיר הַיּוֹם:

וּמִלִּיל רַב שָׁקִי (עַם פְּרֹעָה) לַפְּרֹעָה
לְמִימָר יְתַ סָּרְחָנִי אֲנִי מִדְּכָר יוֹמָא
דִּין:

י פֶּרַעַה קִצַּף עַל עֲבָדָיו וַיִּתֵּן

אֹתִי בְּמִשְׁמַר בֵּית שָׂר

הַטַּבָּחִים אֹתִי וְאֵת שָׂר

הָאֲפִים:

פֶּרַעַה רָגַז עַל עֲבָדָיו וַיַּהַב יְתִי

בְּמִטָּרָא בֵּית רַב קְטוּלִיָּא יְתִי וַיִּתֵּן רַב

נַחֲתוּמִי:

יָא וַנַּחֲלָמָה חֲלוּם בְּלִילָה אַחַד

אַנִּי וְחֵוָא אִישׁ כְּכַתְרוֹן חֲלָמוֹ

חֲלֻמָּנוּ:

וְחֲלֻמָּנָא חֲלָמָא בְּלִילִיא חַד אֲנָא וְהוּא

גַּבְר כְּפִשְׁרֵן חֲלֵמָה חֲלֻמָּנָא:

אִישׁ כַּפְתָּרוֹן חֲלוּמוֹ. חֲלוּם הָרְאוּי

לַכַּפְתָּרוֹן שֶׁנִּפְתָּר לָנוּ, וְדוּמָה לוֹ:

יְבִי וְשָׁם אֶתְּנוּ נַעַר עֲבָרִי עֶבֶד

לְעֹשֶׁר הַטַּבָּחִים וְנִסְפָּר לוֹ

וַיִּפְתָּר לָנוּ אֶת חֲלֻמֹתֵינוּ אִישׁ

בְּחֻלְמוֹ פָּתָר:

וְתִמְן עֲמָנָא עוֹלָם עֲבָרָאָה עֲבָדָא לְרַב

קְטוֹלִיא וְאַשְׁתֵּינָא לָהּ וּפִשָׁר לָנָא יִת

חֲלָמָנָא גִבֹּר כְּחִלְמָה פִּשָׁר:

נַעַר עֲבָרִי עֲבַד. אַרְזִירִים הִרְשָׁעִים, שְׂאִין

טוֹבָתָם שְׁלָמָה, מִזְכִּירוּ בִלְשׁוֹן בִּזְיוֹן: נַעַר.

שׁוּטָה, וְאִין רֵאזִי לְגִדּוּלָה: עֲבָרִי. אִפִּילוּ

לְשׁוֹנָנוּ אִינוּ מִכִּיר: עֲבַד. וְכַתּוּב בְּנִימוּסִי

מִצָּרִים, שְׂאִין עֲבַד מִזְלֵךְ וְלֹא לֹוֹבֵשׁ בְּגָדֵי

שָׂרִים: אִישׁ כְּחִלּוּמוֹ. לְפִי הַחֲלוּם וּקְרוֹב

לְעֲנִינוּ:

יג וַיְהִי כִּאֲשֶׁר פָּתַר לָנוּ כֵּן

הָיָה אֲתִי הַשִּׁיב עַל פְּנֵי וְאֹתוֹ

תָּלָה:

וַהֲוֶה כְּמֵא דֵּי פֶשֶׁר לָנָא כֵּן הָוָה יְתִי

אַתִּיב עַל שְׁמוֹשֵׁי וַיִּתֶּה צֶלֶב:

הַשִּׁיב עַל כְּנִי. פִּרְעָה הַנִּזְכָּר לְמַעֲלָה, כְּמוֹ

שֶׁאָמַר פִּרְעָה קִצֵּף עַל עֲבָדָיו, הֲרִי מִקְרָא

קִצֵּר לְשׁוֹן, וְלֹא פִירֵשׁ מִי הַשִּׁיב, לְפִי שֶׁאֵין

צָרִיךְ לְפִרֵּשׁ מִי הַשִּׁיב, מִי שֶׁבִּידּוֹ לְהַשִּׁיב,

וְהוּא פִּרְעָה, וְכֵן דֶּרֶךְ כָּל מִקְרָאוֹת קִצְרִים,

על מי שעליו לעשות הם סותמים את

הדבר:

יד וישלח פרעה ויקרא את

יוסף ויריצחו מן הבור ויגלה

ויחלה שמלתיו ויבא אל

פרעה:

וישלח פרעה ויקרא ית יוסף וארטהי

מן בית אסירי וספר ושני כסותה ועל

לוח פרעה:

מִן הַבּוֹר. מִן בֵּית הַסּוּהַר, שֶׁהוּא עֲשׂוּי
בְּמִין גּוּמָא, וְכֵן כָּל בּוֹר שֶׁבִּמְקֹרָא לְשׁוֹן
גּוּמָא הוּא, וְאֵף אִם אֵין בּוֹ מֵיִם קְרוּי בּוֹר,
כּוּשׁ״י בִלְע״ז: וַיִּגְלַח. מִפְּנֵי כְּבוֹד
הַמַּלְכוּת:

שְׁנִי מו וַיֹּאמֶר פֶּרְעֹה אֶל

יֹסֵף חֲלֹם חֲלֹמְתִי וּפְתֵר אֵין
אֶתּוֹ וְאַנִּי שְׂמַעְתִּי עָלֶיךָ

לֵאמֹר תִּשְׁמַע חֵלֹם לְפָתוֹר

אֶתֹ:

וְאֵמֶר פֶּרַעַה לְיוֹסֵף חֲלָמָא חֲלָמִית

וּפֶשֶׁר לִית לָהּ וְאֵנָּה שֹׁמְעִית עַלָּךְ

לְמִימַר דְּאֵת שָׁמַע חֲלָמָא לְמִפְשָׁר

יְתָה:

תשמע חלום לפתור אתו. תאזין ותבין

חלום לפתור אותו: תשמע. לשון הבנה

והאזנה, כמו שומע יוסף, אשר לא תשמע

לשוננו, אנטינדר"א בלע"ז:

טו וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת פַּרְעֹה לֵאמֹר
בְּלִעְדֵּי אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם
פַּרְעֹה:

וְאֵתִיב יוֹסֵף יְת פַּרְעֹה לְמִימַר בַּר מִן
חֲכָמָתִי אֶלֶּהֶן מִן קָדָם יי יתִּתֵּב יְת
שְׁלָמָא דְּפַרְעֹה:

בלעדֵי. אין החכמה משלִי, אלא אלהים
יענה, יתן עניייה בפי לשלום פרעה:

יז וַיַּדְבֵּר פַּרְעֹה אֶל יוֹסֵף

בַּחֲלָמִי הִנְנִי עֹמֵד עַל שְׂפַת

הַיָּאָר:

וּמִלִּיל פֶּרַעַה עִם יוֹסֵף בַּחֲלָמִי הָאֵל אֲנִי

קָאֵם עַל כִּיף נִהְרָא:

יְיָ וְחִנָּה מִן הַיָּאָר עֲלֹת שְׂבַע

פָּרוֹת בְּרִיאֹת בְּשָׂר וַיִּכַּת

תֵּאֵר וְתִרְעִינָה בְּאַחוּ:

וְהָאֵל מִן נִהְרָא סָלְקוֹן שְׂבַע תוֹרֵן פִּטְיָמוֹן

בְּשָׂר וְשִׁפְיָרֵן לְמַחְזִי וְרַעֲיָן בְּאַחוּה:

יֵט וְהֵנָּה שְׁבַע פָּרוֹת אַחֲרוֹת

עֲלוֹת אַחֲרֵיהֶן דָּלוֹת וְרַעוֹת

תֵּאָר מְאֹד וְרַקּוֹת בָּשָׂר לֹא

רָאִיתִי כִּהְנָה בְּכָל אֶרֶץ

מִצְרַיִם לָרַע:

וְהֵא שְׁבַע תוֹרֵן אַחֲרָנִין סֶלֶקֶן בְּתַרְיָהוֹן

חֲסִיכֹן וּבִישָׁן לְמַחֲזִי לַחֲדָא וַחֲסִירֹן

בָּשָׂר לֹא חֲזִיתִי כּוֹתֵהֶן בְּכָל אֶרֶעָא

דְּמִצְרַיִם לְבִישׁוֹ:

דלות. בחוששות, כמו מדוע אתה ככה דל

דאמנון: ורקות בשר. כל לשון רקות

שבמקרא, חסרי בשר, ובלע"ז בלוא"ש:

ב וַתֹּאכַלְנָה הַפָּרוֹת הָרְקוֹת

וְהָרְעוֹת אֶת שִׁבְעַת הַפָּרוֹת

הָרָאשִׁינֹת הַבְּרִיאָה:

וַאֲכָלָן תּוֹרְתָא חֲסִיכְתָּא וּבִישְׁתָּא יֵת

שִׁבְעַת תּוֹרְתָא קַדְמִיתָא פְּטִימָתָא:

כא וַתִּבְאֲנָה אֵל קַרְבָּנָה וְלֹא

נֹדַע כִּי בָּאוּ אֶל קַרְבְּנָה

וּמֵרְאִיָּהוּ רַע כֹּאֲשֶׁר בַּת־חֶלָּה

וְרֵאִיקָן׃

וְעַל־אֵל לְמַעֲיָהוּ וְלֹא אֶת־יַדֵּעַ אֲרִי עָלוּ

לְמַעֲיָהוּ וּמַחֲזִיָּהוּ בִישׁ כֹּד בְּקַדְמִיתָא

וְאֶת־עֲרִית׃

כב וְאֶרְאֵה בַּחֲלֻמִּי וְהִנֵּה שָׁבַע

שְׂבָבִים עֹלֹת בְּקַנָּה אֶחָד

מִלְאֹת וְטָבוֹת׃

וְחִזִּית בְּחִלְמִי וְהָא שְׁבַע שְׁבָלִיא סֶלֶקֶן

בְּקִנְיָא חַד מְלִין וְטָבֵן:

כג וְהִנֵּה שְׁבַע שְׁבָלִים צִנְמוֹת

דִּקְוֹת שְׂדֵפוֹת קָדִים צִמְחוֹת

אַחֲרֵיהֶם:

וְהָא שְׁבַע שְׁבָלִיא נֶצֶן לָקִין שְׁקִיפֹן

קָדִים צִמְחֵן בְּתִרְיָהוֹן:

צִנְמוֹת. צוֹנְמָא בלשון ארמי סלע, הרי הן

בעץ בלי לחלוח, וקשות כסלע. ותרגומו

נִצֵּן לְקִיָּן, נִצֵּן, אֵין בַּהֵן אֵלֹא הַנֶּץ, לְפִי
שְׁנַת־רוֹקְנוֹ מִן הַזֶּרַע:

כֹּד וְתַבְלֵעַן ְּ הַשְּׁבָלִים הַדִּקּוֹת
אֵת שְׁבַע הַשְּׁבָלִים הַטְּבוֹת
וְאָמַר אֵל הַחֲרֻטִּים וְאֵין
מִגִּיד לִי:

וְבַלְעַן שְׁבָלִיא לְקִיתָא יֵת שְׁבַע
שְׁבָלִיא טַבְתָּא וְאִמְרִית לְחַרְשִׁיא וְלִית
דִּי מַחְוִי לִי:

כה וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל פַּרְעֹה חֲלוֹם

פַּרְעֹה אֶחָד הוּא אֵת אֲשֶׁר

הָאֱלֹהִים עֹשֶׂה הַגִּיד לְפַרְעֹה:

וַאֲמַר יוֹסֵף לְפַרְעֹה חֲלֹמָא דְפַרְעֹה חַד

הוּא יֵת דִּי יִי עֲתִיד לְמַעֲבַד חַיִּי

לְפַרְעֹה:

כו שְׁבַע פָּרֹת הִטְבֹּת שְׁבַע

שָׁנִים הֵנָּה וְשְׁבַע הַשָּׁבָלִים

הִטְבֹּת שְׁבַע שָׁנִים הֵנָּה חֲלוֹם

אַחַד הוּא:

שִׁבְעַת תּוֹרָתָא טַבְתָּא שִׁבְעַת שְׁנִין אֲנוּן

וּשְׁבַע שְׁבַלֵּיא טַבְתָּא שִׁבְעַת שְׁנִין אֲנוּן

חֲלָמָא חַד הוּא:

שִׁבְעַת שְׁנִים. וּשְׁבַע שְׁנִים. כֹּלן אֵינן אַלָּא

שִׁבְעַת, וְאֵשׁר נִשְׁנָה הַחֲלוּם פַּעֲמִים, לְפִי

שֶׁהַדָּבָר מִזְזֻמָּן, כִּמּוֹ שֶׁפִּירֵשׁ לוֹ בְּסוּף, וְעַל

הַשְּׁנוֹת הַחֲלוּם וְגו'. בְּשִׁבְעַת שְׁנִים הַטּוֹבוֹת

נֹאמַר הַגִּיד לְפִרְעָה, לְפִי שֶׁהִיָּה סִמּוּךְ,

וּבְשִׁבְעַת שְׁנֵי רַעֲב נֹאמַר הִרְאָה אֶת פִּרְעָה,

לפי שהיה הדבר מופלג ורחוק נופל בו
לשון מראה:

בו וְשָׁבַע הַפָּרוֹת הַרְקוֹת
וְהָרַעַת הָעֵלֹת אַחֲרֵיהֶן שָׁבַע
שָׁנִים הֵנָּה וְשָׁבַע הַשָּׁבָלִים
הַרְקוֹת שְׂדֵפוֹת הַקָּדִים יֵהִיוּ
שָׁבַע שָׁנֵי רָעָב:

וְשָׁבַע תּוֹרָתָא חֲסִיכָתָא וּבִישָׁתָא
דְּסִלְקוֹן בְּתַרְיָהוֹן שָׁבַע שָׁנִין אֲנוּן

וּשְׁבַע שְׁבַל־יֵא לְקִיתָא דְשְׁקִיפֹן קְדוּם

יְהוֹיָן שְׁבַע שְׁנֵי כַפָּא:

כח הוּא הִדְבָּר אֲשֶׁר דְּבִרְתִּי אֶל

פַּרְעֹה אֲשֶׁר הֶאֱלָהִים עֲשָׂה

הִרְאָה אֶת פַּרְעֹה:

הוּא פִתְגָמָא דִּי מַלְיָלִית עִם פַּרְעֹה דִּי

יְיָ עָתִיד לְמַעַבַּד אַחֲזִי לְפַרְעֹה:

כט הִנֵּה שְׁבַע שָׁנִים בָּאוֹת

שְׁבַע גְּדוֹל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם:

הָא שְׁבַע שְׁנִין אֶתִּין שׁוֹבְעָא רַבָּא

בְּכָל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

ל וְקָמוּ שְׁבַע שְׁנֵי רַעֲב

אַחֲרֵיהֶן וְנִשְׁכַּח כָּל הַשְּׁבַע

בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְכָלָה הָרַעֲב

אֶת הָאֶרֶץ:

וַיִּקְוֶמוּ שְׁבַע שְׁנֵי כַּפָּא בִּתְרֵיהֶן

וַיִּתְּנֵשִׁי כָּל שׁוֹבְעָא בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם

וַיִּשִׁיֲצֵי כַּפָּא יָת (עֲמָא ד) אֶרְעָא:

ונשכח כל השבע. הוא פתרון הבליעה:

לא ולא יודע השבע בארץ

מפני הרעב ההוא אחרי כן

כי כבוד הוא מאד:

ולא יתידע שובעא בארעא מן קדם

כפנא ההוא דיהי בתר כן ארי תקיף

הוא לחדא:

ולא יודע השבע. הוא פתרון ולא נודע כי

באו אל קרבנה:

לב וְעַל הַשָּׁנוֹת הַחֲלוּם אֶל

פַּרְעֹה פְּעָמִים כִּי נִכּוֹן הָדָבָר

מֵעַם הָאֱלֹהִים וּמִמֶּהָר הָאֱלֹהִים

לַעֲשׂוֹתוֹ:

וְעַל דְּאִתְּנִית חֶלְמָא לַפַּרְעֹה תִּרְתִּין

זְמַנִּין אֲרִי תִקִּין פְּתַגְמָא מִן קָדָם יי

וְאוֹחֵי יי לְמַעְבְּדָה:

נכוֹן. מזומן:

לג וְעַתָּה יֵרָא פַרְעֹה אִישׁ נִכּוֹן

וְחַכְמֵי וַיִּשְׁתַּחֲוּ עַל אֶרֶץ

מִצְרַיִם:

וְכַעַן יַחְזִי פַרְעֹה גִבּוֹר סוֹכְלָתָן וְחַכְמֵי

וַיִּמְנִינִיהָ עַל אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם:

לֹד יַעֲשֶׂה פַרְעֹה וַיִּפְקֹד פְּקֻדִים

עַל הָאָרֶץ וְחַמֵּשׁ אֶת אֶרֶץ

מִצְרַיִם בְּשֶׁבַע שָׁנֵי הַשָּׁבַע:

יַעֲבֹד פַּרְעֹה וַיִּמְנֵי מִהִמְנִין עַל אֶרֶץ

וַיִּזְרֹז יֵת אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם בְּשֶׁבַע שָׁנֵי

שׁוֹבְעָא:

וּחֲמִשָּׁה. כְּתִרְגֻמוֹ וַיִּזְרֹז, וּבֶן וּחֲמוּשִׁים:

לֹה וַיִּקְבְּצוּ אֶת כָּל אֹכְלֵי הַשָּׁנִים

הַטְּבוֹת הַבָּאֹת הָאֵלֶּה וַיִּצְבְּרוּ

בָּר תַּחַת יַד פְּרָעָה אֹכְלֵי

בְּעָרִים וְשָׂמְרוּ:

וַיִּכְנְשׁוּן יֵת כָּל עֵיבוֹר שְׁנִיָּא טַבֵּן

דְּאֵתִין הָאֵלֶּין וַיִּצְבְּרוּן עֵיבוֹרָא תַּחוֹת

יָדָא מִהֵימְנִי דְּפְרָעָה עֵיבוֹרָא בְּקִירוֹיָא

וַיִּטְרוּן:

**את כל אכל. שם דבר הוא, לפיכך טעמו
באל"ף ונקוד בפתח קטן, ואוכל שהוא
פועל, בגון כי כל אוכל חלב, טעמו למטה
בכ' ונקוד קמץ קטן: תחת יד פרעה.
ברשותו ובאוצרותיו:**

**לו וְהִיא הָאֵכָל לַפַּקְדוֹן לְאֶרֶץ
לְשִׁבְעַ שְׁנֵי הָרַעַב אֲשֶׁר
תִּהְיֶינָּה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְלֹא
תִכָּרֵת הָאֶרֶץ בַּרַעַב:**

וַיְהִי עֵיבוֹרָא גְּנִיז (לְעַמָּא דִּ) לְאַרְעָא

לְשַׁבַּע שְׁנֵי כַּפְּנָא דִּי תַּהוּיִן בְּאַרְעָא

דְּמִצְרַיִם וְלֹא תִשְׁתִּיצִי עַמָּא דְּאַרְעָא

בְּכַפְּנָא:

וְהָיָה הָאֵכֶל הַצִּבּוֹר, כְּשֶׁאֵר פִּקְדוֹן הַגָּנוּז

לְקִיּוֹם הָאָרֶץ:

לֹא וַיִּיטֹב הַדָּבָר בְּעֵינַי פְּרָעָה

וּבְעֵינַי כָּל עֲבָדָיו:

וְשֹׁפֵר פֶּתִגְמָא בְּעֵינַי פְּרָעָה וּבְעֵינַי כָּל

עֲבֹדוּהִי:

לֹא וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל עֲבָדָיו

הַנִּמְצָא כִּזֶּה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ

אֱלֹהִים בּוֹ:

וַאֲמַר פַּרְעֹה לְעֲבָדָיו הַנִּשְׁכָּח כְּדִין

גִּבּוֹר דֵּי רוּחַ נִבְּוֵאָה מִן קֶדֶם יְיָ בָּהֶם:

הַנִּמְצָא כִּזֶּה. כַּתְּרֵנוּמוֹ הַנִּשְׁכָּח כְּדִין, אִם

נִלְךְ וְנִבְקֵשׁנוּ הַנִּמְצָא כְּמוֹהוּ. הַנִּמְצָא לְשׁוֹן

תְּמִיּהָה, וְכֵן כֹּל ה"א הַמִּשְׁמֶשֶׁת בְּרֵאשׁ

תיבה ונקודה בחטף פתח:

שלישי

לט ויאמר

פֶּרַעַה אֶל יוֹסֵף אַחֲרֵי הוֹדִיעַ

אֱלֹהִים אֹתָךְ אֵת כָּל זֹאת אֵין

נִבּוֹן וְחָכָם כְּמֹדֶךָ:

וַאֲמַר פֶּרַעַה לְיוֹסֵף בְּתַר דְּאוֹדַע יִי

יִתְּךָ יֵת כָּל דָּא לֵית סְכָלְתָן וְחֻכִּים

כֹּתְךָ:

אֵין נְבוֹן וְחָכָם כְּמוֹד. לְבַקֵּשׁ אִישׁ נְבוֹן

וְחָכָם שְׁאִמְרַת, לֹא נִמְצָא כְּמוֹד:

מֵאַתָּה תִּהְיֶה עַל בֵּיתִי וְעַל

בֵּיתֶךָ יִשָּׁק כָּל עַמִּי רַק הַכַּסָּא

אַגְדֵּל מִמֶּנִּי:

אַתָּה תִּהְיֶה מִמֶּנָּה עַל בֵּיתִי וְעַל מִימָרְךָ

יִתְּזֶן כָּל עַמִּי לְחוּד כָּרְסִי מִלְּכוּתָא

הַדִּין אֵינִי יִקִּיר מִנֶּךָ:

יִשָּׁק. יִתְּזֶן, יִתְּפָרְנֵם, כָּל צֹרְכֵי עַמִּי יִהְיוּ

נעשים על ידך, כמו ובן משק ביתי, ו כמו
נשקו בר, גרנישו"ן בלע"ז: רק הכסא.
שיהיו קורין לי מלך: כסא. לשון של
המלוכה, כמו ויגדל את כסאו מכסא
אדוני המלך:

מא־וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל יוֹסֵף רְאֵה
נָתַתִּי אֶתְךָ עַל כָּל אֶרֶץ
מִצְרַיִם:

וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף חַי מִנִּיתִי יְתָךְ עַל
כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם:

נתתי אתך. מניתי יתך, ואף על פי כן
לשון נתינה הוא, כמו ולתתך עליון. בין
לגדולה בין לשפלות נופל לשון נתינה
עליו, כמו נתתי אתכם נבזים ושפלים:

מב וַיִּסַּר פַּרְעֹה אֶת טַבַּעְתּוֹ
מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל יַד
יוֹסֵף וַיִּלְבֹּשׁ אֹתוֹ בְּגָדֵי שֵׁשׁ
וַיַּשֶּׂם רֶבֶד הַזָּהָב עַל צוּאָרוֹ:
וַאֲעֲדֵי פַרְעֹה יָת עֲזֻקָּתָהּ מֵעַל יָדָהּ

וַיַּהֲבַיְתָהּ עַל יָדָא דִּיּוֹסְף וְאֶלְבִּישׁ יֵתָהּ

לְבוֹשֵׁינָן דְּבוּץ וְשׂוּי מְנִיכָא דְדֶהֱבָא עַל

צִוְאָרָהּ:

וַיִּסַּר פִּרְעָה אֶת טַבַּעְתּוֹ. נָתַיְנָה טַבַּעַת

הַמֶּלֶךְ, הִיא אֹת לְמִי שְׁנוֹתְנָה לוֹ, לְהִיּוֹת

שְׁנֵי לוֹ לְגִדּוּלָהּ: בְּגָדֵי שֵׁשׁ. דָּבָר חֲשִׁיבוֹת

הוּא בַּמִּצְרִים: רַבִּיד. עֲנֵק, וְעַל שֶׁהוּא

רְצוּף בַּטַּבַּעֲוֹת קְרוֹי רַבִּיד, וְכֵן רַבִּידִי

עֲרֵשִׁי, רְצַפְתִּי עֲרֵשִׁי מִרְצָפוֹת. בְּלִשּׁוֹן

מִשְׁנָה מוֹקֵף רוֹבֵדִין שֶׁל אֲבָן. עַל הַרוֹבֵד

שבעזרה והיא רצפה:

מג וַיִּרְכַּב אֹתוֹ בְּמִרְכַּבַּת

הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ וַיִּקְרָאוּ

לפָּנָיו אֲבִירָה וְנָתָן אֹתוֹ עַל

כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם:

וְאַרְכִּיב יָתָה בְּרִתְכָא תְּנִיתָא (נ"י

תְּנִינָא) דִּי לָהּ וְאַכְרִיזוּ קַדְמוֹהִי דִּין

אַבָּא לְמַלְכָּא וּמִנִּי יָתָה עַל כָּל אֶרְעָא

דְּמִצְרַיִם:

במרכבת המשנה. השניה למרכבתו,
המהלכת אצל שלו: אברך. כתרגומו דין
אבא למלכא רך בלשון ארמי מלך,
בהשותפין לא ריכא ולא בר ריכא. ובדברי
אגדה דרש ר' יהודה, אברך זה יוסף,
שהוא אב בחכמה ורך בשנים, אמר לו בן
דורמסקית, עד מתי אתה מעוזת עלינו
את הכתובים אין אברך אלא לשון ברכים,
שהכל היו נכנסין לפניו ויוצאין תחת ידו,
בענין שנאמר ונתון אותו וגו':

מדַּ וַיֹּאמֶר פֶּרְעָה אֶל יוֹסֵף אֲנִי

פֶּרַעַה וּבְלִעְדֶּיהָ לֹא יָרִים אִישׁ
אֶת יָדוֹ וְאֶת רַגְלוֹ בְּכָל אֶרֶץ
מִצְרַיִם:

וְאָמַר פֶּרַעַה לְיוֹסֵף אֲנִי פֶּרַעַה וְבַר
מִימֶרְךָ לֹא יָרִים גִּבּוֹר יָת יְדָה לְמִיחַד
זֵין וְיִת רַגְלָהּ לְמַרְכָּב עַל סוּסִיא בְּכָל
אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם:

אני פרעה. שיש יכולת בידי לגזור גזרה
על מלכותי, ואני גוזר שלא ירים איש את

ידו: ובלעדיך. שלא ברשותך. דבר אחר
אני פרעה, אני אהיה מלך, ובלעדיך וגו',
וזהו דוגמת רק הכסא: את ידו ואת רגלו.
בתרגומו:

מה וַיִּקְרָא פֶּרַעַח שֵׁם יוֹסֵף
צִפְנֹת פִּעֲנַח וַיִּתֶּן לוֹ אֶת
אֶסְנַת בַּת פּוֹטִי פֶּרַע כַּהֵן אֵן
לְאִשָּׁה וַיֵּצֵא יוֹסֵף עַל אֶרֶץ
מִצְרַיִם:

וַיִּקְרָא פַרְעֹה שׁוֹם יוֹסֵף גִּבֹּרָא דְּמִטְמָר

גְּלִין לֵה וַיֵּהֱב לֵה יֵת אֲסֻנַּת בֵּת פּוּטִי

פַּרְעֹה רַבָּא דְּאוֹן לְאַתְתָּא וַנִּפֹּק יוֹסֵף

(שְׁלִיט) עַל אֲרַעָא דְּמִצְרַיִם:

צפנת פענח. מפרש הצפונות, ואין

לפענח דמיון במקרא: פוטי פרע. הוא

פוטיפר, ונקרא פוטי פרע על שנסתרם

מאליו, לפי שחמד את יוסף למשכב זכר:

מו יוֹסֵף בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה

בְּעָמְדוֹ לִפְנֵי פַרְעֹה מֶלֶךְ

מִצָּרִים וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלְּפָנֵי

פַּרְעֹה וַיַּעֲבֹר בְּכָל אֶרֶץ

מִצְרָיִם:

וַיּוֹסֶף בָּר תִּלְתִּין שָׁנִין כִּד קָם קָדָם

פַּרְעֹה מֶלֶכָּא דְּמִצְרָיִם וַנִּפְק יוֹסֵף מִן

קָדָם פַּרְעֹה וַעֲבַר (שְׁלִיט) בְּכָל אֶרְעָא

דְּמִצְרָיִם:

מִן וַתַּעַשׂ הָאֶרֶץ בְּשִׁבְע שָׁנִי

הַשָּׁבַע לְקַמְצֵיהֶם:

וְכִנְשׁוּ דִירֵי אֶרֶץ בְּשֶׁבַע שָׁנֵי שׁוֹבְעָא

עִיבוּרָא לְאוֹצְרִין:

וְתַעַשׂ הָאָרֶץ. כְּתִרְגוּמוֹ, וְאִין הַלְשׁוֹן

נֶעֱקַר מִלְשׁוֹן עִשְׂיָה: לְקַמְצִים. קוֹמֵץ עַל

קוֹמֵץ, יָד עַל יָד הִיוּ אוֹצְרִים:

מִחַ וַיִּקְבֹּץ אֶת כָּל אֲכָל שְׁבַע

שָׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם

וַיִּתֵּן אֲכָל בְּעָרִים אֲכָל שְׂדֵה

הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נָתַן

בְּתוֹכָהּ:

וּכְנֹשׁ יֵת כָּל עֵיבוֹר שְׁבַע שָׁנִין דִּי הוּוּ

בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְיֵהב עֵיבוֹר בְּקִרְוֵיא

עֵיבוֹר חֲקֵל קִרְתָּא דִּי בְּסַחְרָנְהָא יֵהב

בְּגִוְהָ:

אֲכַל שְׂדֵה הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֶיהָ נָתַן

בְּתוֹכָהּ. שְׂכָל אֶרֶץ וְאֶרֶץ מַעֲמַדַּת פִּירוֹתֶיהָ

וְנֹתְנִין בְּתַבּוּאָה מַעֲפָר הַמָּקוֹם, וּמַעֲמִיד

אֶת הַתַּבּוּאָה מִלִּירֵקָב:

מִט וַיִּצְבֹּר יוֹסֵף בָּר כְּחוֹל הַיָּם

הֲרִיבָה מְאֹד עַד כִּי חָדַל לְסַפֵּר

כִּי אֵין מִסְפָּר:

וּכְנֵשׁ יוֹסֵף עִיבוּרָא כְּחֵלָא דִּימָא סְגִי

לְחֵדָא עַד דִּי פִסֵּק לְמִמְנֵי אֲרִי לִית

מִנֵּין:

עַד כִּי חָדַל לְסַפֵּר. עַד כִּי חָדַל לֹו הַסּוֹפֵר

לְסַפֵּר, וְהָרִי זֶה מִקְרָא קֶצֶר: כִּי אֵין

מִסְפָּר. לְפִי שְׂאֵין מִסְפָּר וְהָרִי כִי מִשְׁמֵשׁ

בְּלִשּׁוֹן דָּהֲא:

וּלְיוֹסֵף יֵלֵךְ שְׁנֵי בָנִים בְּטָרָם

תָּבוֹא שְׁנַת הָרָעָב אֲשֶׁר יֵלְדָה

לּוֹ אִסְנַת בֵּת פּוֹטִי פֶרַע כֹּהֵן

אֶוֹן:

וּלְיוֹסֵף אֶתִּילֵיד תִּרְתִּין בְּנִין עַד לָא

עַלֵּת שִׁתָּא דְכַפְנָא דִּילִידַת לֵה אִסְנַת

בֵּת פּוֹטִי פֶרַע רַבָּא דְאֶוֹן:

בטרים תבוא שנת הרעב. מכאן שאסור

לאדם לשמש מטתו בשני רעבון:

נא ויקרא יוסף את שם הבכור

מן־נֶשֶׁה כִּי נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֶת

כָּל עַמִּלִּי וְאֵת כָּל בֵּית אָבִי:

ויקרא יוסף ית שום בוכרא מִנֶּשֶׁה אֲרִי

אֲנִשְׁנִי יִי ית כָּל עַמִּלִּי וְיֵת כָּל בֵּית

אָבִא:

נב וְאֵת שֵׁם הַנֶּשֶׁה קָרָא אֶפְרַיִם

כִּי הִפְרֵנִי אֱלֹהִים בְּאֶרֶץ עַנְיִי:

וְיֵת שֹׁם תְּנִינָא קָרָא אֶפְרַיִם אֲרִי

אֶפְשָׁנִי יִי בְּאֶרֶץ שְׁעָבוּדִי:

נג רביעי וְתַחֲלִינָה

שִׁבְעַת שָׁנִי הַשְּׁבַע אֲשֶׁר הִיָּה

בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:

וְשְׁלִימַת שִׁבְעַת שָׁנִי שׁוֹבְעָא דִּי הוּא

בְּאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם:

נד וְתַחֲלִינָה שִׁבְעַת שָׁנִי הַרְעָב

לְבוֹא כַּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף וַיְהִי

רָעַב בְּכָל הָאֲרָצוֹת וּבְכָל

אֶרֶץ מִצְרַיִם הָיָה לֶחֶם:

וַיֵּשְׂרִיאת שְׁבַע שָׁנִי כַּפְנָא לְמִיַּעַל כְּמָא

דִּי אָמַר יוֹסֵף וַהֲוָה כַּפְנָא בְּכָל אֲרֻעָתָא

וּבְכָל אֲרֻעָא דְּמִצְרַיִם הָוָה לֶחֶמָא:

נָה וַתִּרְעַב כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם

וַיִּצְעַק הָעָם אֶל פֶּרְעֹה לֵלְחֶם

וַיֹּאמֶר פֶּרְעֹה לְכָל מִצְרַיִם לְכוּ

אֶל יוֹסֵף אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם

תַּעֲשׂוּ:

וּכְפַנֶּת כָּל אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם וְצֹחַ עֲמָא

קָדָם לַפֶּרֶעָה עַל לַחֲמָא וְאֹמַר פֶּרֶעָה

לְכָל מִצְרָאִי אִיזִילוּ לֹות יוֹסֵף דִּי יִימַר

לְכוּן תַּעֲבֹדוּן:

וּתְרַעֲב כָל אֶרֶץ מִצְרַיִם. שְׁהִרְקִיבָה

תְּבוֹאָתָם שְׁאֲצֹרוּ, חוּץ מִשְׁלַ יוֹסֵף: אֲשֶׁר

יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ. לְפִי שְׁהִיָּה יוֹסֵף אֹמַר

לָהֶם שִׁימוּלוּ, וּכְשִׁבְאוּ אֲצִל פֶּרֶעָה

ואומרים כך הוא אומר לנו, אמר להם
ולמה לא צברתם בר, והלא הכריז לכם
ששני הרעב באים, אמרו לו אספנו הרבה
והרקיבה, אמר להם אם כן כל אשר יאמר
לכם תעשו, הרי גזר על התבואה
והרקיבה, מה אם יגזור עלינו ונמות:

וְהִרְעֵב הָיָה עַל כָּל פְּנֵי
הָאָרֶץ וַיִּפְתַּח יוֹסֵף אֶת כָּל
אֲשֶׁר בָּהֶם וַיֵּשְׁבוּ לְמִצְרַיִם
וַיִּחְזַק הָרָעָב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:

וּכְפָנָא הָוָה עַל כָּל אֲפֵי אֲרֻעָא וּפְתַח

יוֹסֵף יָת כָּל דִּי בְהוֹן עֵיבּוּרָא וְזַבִּין

לְמַצְרִים וּתְקִיף כְּפָנָא בְּאֲרֻעָא

דְּמַצְרִים:

עַל כָּל פְּנֵי הָאָרֶץ. מִי הֵם פְּנֵי הָאָרֶץ, אֱלֹ

הַעֲשִׂירִים: אֵת כָּל אֲשֶׁר בָּהֶם. כְּתִרְגוּמוֹ

דִּי בְהוֹן עֵיבּוּרָא: וַיִּשְׁבֶּר לְמַצְרִים. שְׁבֵר

לְשׁוֹן מִכַּר וּלְשׁוֹן קִנְיָן הוּא, כֹּאן מִשְׁמַשׁ

לְשׁוֹן מִכַּר, שְׁבֵרוֹ לָנוּ מַעֲטֵי אוֹכֵל, לְשׁוֹן

קִנְיָן. וְאֵל תֹּאמַר אֵינּוּ כִּי אִם בְּתִבּוּאָה,

שֶׁאֵף בִּיַּין זַחֲלָב מִצִּינוּ, וְלָכוּ שִׁבְרוּ בִּלְא
כֶּסֶף וּבִלְא מַחִיר יַיִן זַחֲלָב:

נֹז וְכָל הָאָרֶץ בָּאוּ מִצְרִימָה
לְשִׁבּוֹר אֶל יוֹסֵף כִּי חֲזַק הָרָעָב
בְּכָל הָאָרֶץ:

וְכָל דִּירֵי אֶרֶץ עֵלּוּ לְמִצְרַיִם לְמִזְבֵּן
עִיבוֹרָא מִן יוֹסֵף אֲרִי תִקֶּיף כִּפְנָא בְּכָל
אֶרֶץ:

וְכָל הָאָרֶץ בָּאוּ מִצְרִימָה. אֶל יוֹסֵף

לְשָׁבוֹר, וְאִם תִּדְרָשְׁהוּ כַסְדָּרוֹ, הִיָּה צָרִיךְ
לְכַתּוֹב לְשָׁבוֹר מִן יוֹסֵף:

בראשית פרק-מב

א וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׁבוֹר
בְּמִצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו
לָמָּה תִּתְּרָאוּ:

וַחֲזָא יַעֲקֹב אֲרִי אֵית עֵיבוֹרָא מְזַדְּבָן
בְּמִצְרַיִם וַאֲמַר יַעֲקֹב לְבָנוֹהִי לָמָּה
תִּתְּחַזּוּן:

וירא יעקב כי יש שבר במצרים. ומהיכן

**ראה, זה לא לא ראה אלא שמע, שנאמר
הנה שמעתי וגו', ומהו וירא, ראה
באספקלריא של קדש שעדיין יש לו שבר
במצרים, ולא היתה נבואה ממש להודיעו
בפירוש שזה יוסף: למה תתראו. למה
תראו עצמכם בפני בני ישמעאל ובני עשו
כאילו אתם שבעים, כי באותה שעה
עדיין היה להם תבואה. ומפי אחרים
שמעתי שהוא לשון בחישה, למה תהיו
בחושים ברעב, ודומה לו ומרוה גם הוא
יורה:**

ב וַיֹּאמֶר הִנֵּה שְׂמַעְתִּי כִּי יֵשׁ

שָׁבֵר בְּמִצְרַיִם רָדוּ שְׂמָחָה

וְשִׁבְרוּ לָנוּ מִנְּשָׁם וְנַחֲיָה וְלֹא

נִמּוּתִּי׃

וַאֲמַר הָא שְׂמַעִית אֲמַרִּין אֲרִי אִית

עִיבּוּרָא מִזְדֵּבֵן בְּמִצְרַיִם חוּתוֹ תַּמָּן

וְזָבוּנוֹ לָנָא מִתַּמָּן וְנַחֲי וְלֹא נִמּוּתִּי׃

רָדוּ שְׂמָחָה. וְלֹא אִמַר לָכוּ, רַמְזֵי לְמֵאֲתִים

וְעֵשֶׂר שָׁנִים שְׁנֵשֶׁת עֲבָדוֹ לְמִצְרַיִם כַּמִּנִּין

דד"ו:

ג וַיִּרְדּוּ אֲחֵי יוֹסֵף עֲשָׂרָה

לְשֹׁבֵר בַּר מִמְצָרִים:

וַנַּחֲתוּ אֲחֵי יוֹסֵף עֶסְרָא לְמִזְבֵּן עֵיבֹרָא

מִמְצָרִים:

וירדו אחי יוסף. ולא כתב בני יעקב,

מלמד שהיו מתחרטים במכירתו, ונתנו

לבם להתנהג עמו באחזה, ולפדותו בכל

ממון שיפסקו עליהם: עשרה. מה תלמוד

לומר, והלא כתיב ואת בנימין אחי יוסף

לֹא שְׁלַח, אֲלֹא לַעֲנִין הָאֲחוּזָה הִיוּ חֲלוּקִין
לַעֲשֹׂרָה, שְׁלַח הִיטָה אֶהְבֵּת כּוֹלֵם וְשִׁנְאָת
כּוֹלֵם שׁוּזָה לוֹ, אֲבָל לַעֲנִין לַשְּׁבוּר בֵּר, כּלֵם
לֵב אֶחָד לָהֶם:

דַּ וְאֵת בְּנֵי־מִין אֶחָי יוֹסֵף לֹא
שְׁלַח יַעֲקֹב אֶת אֶחָיו כִּי אָמַר
פֶּן יִקְרָאֵנוּ אֲסוּן:

וְיֵת בְּנֵי־מִין אֲחוּהִי דִיוֹסֵף לֹא שְׁלַח
יַעֲקֹב עִם אֲחוּהִי אֲרִי אָמַר דִּלְמָא
יַעֲרֵעֵנָה מוֹתָא:

פֶּן יִקְרָאוּ אֶת־אֲסֹן. וּבֵית לֹא יִקְרָאוּ אֶת־אֲסֹן.

אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, מִכָּאן שֶׁהַשֵּׁטֶן

מִקְטֵרֵג בַּשָּׁעָה הַסְּכָנָה:

ה וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְשֹׁבֹר

בְּתוֹךְ הַבָּאִים כִּי הָיָה הָרָעָב

בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:

וְאֵתוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִזְבֵּן עֵיבֹרָא בְּגוֹ

עֲלִיָּא אֲרִי הוּא כְּפָנָא בְּאֶרֶץ דְּכְנָעַן:

בְּתוֹךְ הַבָּאִים. מִטְמִינִין עֲצָמָן שְׁלֹא

יִכְיָרוּם, לְפִי שְׁצוּהָ לָהֶם אֲבִיהֶם שְׁלֹא

יתראו כולם בפתח אחד, אלא שיכנס כל
אחד בפתחו, כדי שלא תשלוט בהם עין
הרע שכולם נאים וכולם גבורים:

וַיּוֹסֶף הוּא הַשְּׁלִיט עַל הָאָרֶץ
הוּא הַמַּשְׁבִּיר לְכָל עַם הָאָרֶץ
וַיָּבֹאוּ אֲחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ
אֲפַיִם אֲרָצָה:

וַיּוֹסֶף הוּא דְשָׁלִיט עַל אֶרֶץ הוּא
דַּזְבִּין עֵיבּוּרָא לְכָל עַמָּא דְאֶרֶץ וְאֵתוּ

אַחֵי יוֹסֵף וְסִגְיָדוֹ לֵה עַל אֶפְיָהוֹן עַל

אַרְעָא:

וַיִּשְׁתַּחֲוּ לֹא אֲפִים. נִשְׁתַּחֲוּ לֹא עַל

פְּנֵיהֶם, וְכֵן כָּל הַשְׁתַּחֲוָא פֶּשׁוּט יָדִים

וְרַגְלִים הִוא:

וַיִּירָא יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וַיִּכְרֹם

וַיִּתְּנֵם אֲלֵיהֶם וַיִּדְבֹּר אֹתָם

קְשׁוֹת וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֵאִין

בָּאתֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאֶרֶץ כְּנַעַן

לְשׁוֹבֵר אֶכְלִי:

וַחֲזָא יוֹסֵף יְתֹ אַחֻוּהִי וְאַשְׁתִּמּוֹדֵעֵנוֹן

וַחֲשִׁיב מָה דְמַלִּיל לְהוֹן וּמַלִּיל עֲמַהוֹן

קִשְׁיִן וְאַמַּר לְהוֹן מִנָּן אֲתִיתוֹן וְאַמְרוּ

מֵאֲרַעָא דְכִנְעֵן לְמַזְבֵּן עֵיבוֹרָא:

וַיִּתְנַכֵּר אֱלִיהֶם. נַעֲשֶׂה לָהֶם כְּנַכְרֵי

בְּדַבְרֵיהֶם לְדַבֵּר קִשְׁוֹת:

חַוִּיכָר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא

הִכְרִחוּ:

וְאַשְׁתְּמוֹדֵעַ יוֹסֵף יְתֵ אַחֲוָהִי וְאַנּוֹן לֹא

אַשְׁתְּמוֹדֵעוֹהִי:

וַיְכַר יוֹסֵף וְגו'. לְפִי שֶׁהִנִּיחַם חֲתוּמֵי זֶקֶן:

וְהֵם לֹא הִכִּירוּהוּ. שִׁינָא מֵאַצֵּלָם בִּלְא

חֲתִימַת זֶקֶן. וְעַכְשִׁיו מֵצֵאוּהוּ בַחֲתִימַת

זֶקֶן. וּמִדְרַשׁ אֲגִידָה וַיְכַר יוֹסֵף אֶת אֲחִיו,

כְּשֶׁנִּמְסְרוּ בִידוֹ הַכִּיר שֶׁהֵם אֲחִיו וְרִיחָם

עָלִיהֶם, וְהֵם לֹא הִכִּירוּהוּ כְּשֶׁנִּפְלָ בִידָם

לְנֶהוּג בּוֹ אַחֲוָה:

ט וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמּוֹת

אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם

מִרְגְּלִים אֲתֶם לִרְאוֹת אֶת

עֲרוֹת הָאָרֶץ בָּאתֶם:

וַדְּכִיר יוֹסֵף יֵת חֲלֹמֵיָא דִּי חֲלִים לְהוֹן

וַאֲמַר לְהוֹן מֵאֲלֵלִין אֲתוֹן לְמַחְזִי יֵת

בְּדָקָא דְאַרְעָא אֲתִיתוֹן:

אשר חלם להם. עליהם, וידע שנתקיימו,

שהרי השתחוו לו: ערות הארץ. גלוי

הארץ, מהיכן היא נוחה ליכבש, כמו את

מקורה הערה, וכמו ערום ועריה, וכן כל
ערוה שבמקרא לשון גילוי. ותרגם
אונקלוס בדקא דארעא, כמו בדק הבית,
רעוע הבית, אבל לא דקדק לפרשו אחר
לשון המקרא:

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לֹא אֲדֹנִי

וְעֶבְדֶּיךָ בָּאוּ לְשֹׁבַר אֲכָלִי:

וַיֹּאמְרוּ לָהּ לֹא רַבּוֹנִי וְעֶבְדֶּיךָ עִלּוּ

לְמִזְבֵּן עִיבוֹרָא:

לא אדני. לא תאמר כן, שהרי עבדיך באו

לשבר אוכל:

יֵא כִּלְנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד נַחֲנוּ

בְּנִים אֲנַחֲנוּ לֹא הָיוּ עֲבָדֶיךָ

מִרְגְּלִים:

כִּלְנָא בְּנֵי גִבְרָא חַד נַחֲנָא כִּיּוֹנֵי

אֲנַחֲנָא לֹא הָיוּ עֲבָדֶיךָ אֱלִילִי:

כלנו בני איש אחד נחנו. נצנצה בהם רוח

הקדש וכללזהו עמהם, שאף הוא בן

אביהם: בנים. אמתיים כמו כן דברת, כן

בנות צלפחד דוברות, ועברתו לא כן בדיו:

יב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לֹא כִּי עֲרוֹת

הָאָרֶץ בָּאתֶם לְרֹאוֹת:

וַאֲמַר לְהוֹן לֹא אֲרִי בְּדָקָא דְאַרְעָא

אַתִּיתוֹן לְמַחְזִי:

כִּי עָרוֹת הָאָרֶץ בָּאתֶם לְרֹאוֹת. שְׁהִי

נִכְנַסְתֶּם בַּעֲשֻׂרָה שְׁעָרֵי הָעִיר, לָמָּה לֹא

נִכְנַסְתֶּם בְּשַׁעַר אֶחָד:

יג וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עָשָׂר עַבְדֵּי

אֲחֵיכֶם אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד

בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְהֵנָּה הַקָּטָן אֶת

אֲבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינָנו׃

וְאָמְרוּ תָרִין עֶשֶׂר עֲבָדֶיךָ אַחִין אֲנַחְנָא

בְּנֵי גְבֵרָא חָד בְּאֶרְעָא דְכְנָעַן וְהָא

זַעִירָא עִם אֲבוֹנָא יוֹמָא דִּין וְחָד

לִיתוּהִי׃

וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר עֲבָדֶיךָ זְגוּ'. וּבִשְׁבִיל

אוֹתוֹ אֶחָד שְׁאִינָנוּ, נִתְפָּזְרָנוּ בְּעִיר לְבַקְשׁוֹ׃

יָד וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵם יוֹסֵף הוּא

אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם לֵאמֹר

מִרְגְּלִים אַתֶּם:

וְאֵמַר לְהוֹן יוֹסֵף הוּא דִּי מִלִּילִית

עֲמֻכּוֹן לְמִימַר אֲלֵילִי אֶתוֹן:

הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי. הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי

שֶׁאַתֶּם מִרְגְּלִים, הוּא הָאֵמֶת וְהַנִּכּוֹן, זֶהוּ

לִפִּי פֶשׁוּטוֹ. וּמִדְרָשׁוֹ, אָמַר לָהֶם, וְאִילוּ

מִצַּאתֶם אוֹתוֹ וַיִּפְסְקוּ עֲלֵיכֶם מִמּוֹן הָרֶבֶה,

תִּפְדּוּהוּ, אָמְרוּ לוֹ הֵן, אָמַר לָהֶם, וְאִם

יֹאמְרוּ לָכֶם שְׁלֹא יִחְזִירוּהוּ בִשְׁוֹם מִמּוֹן מִה

תעשו, אמרו לכך באנו, להרוג או ליהרג,
אמר להם הוא אשר דברתי אליכם, להרוג
בני העיר באתם, מנחש אני בגביע שלי,
ששנים מכם חריבו כרך גדול של שכם:

טו בְּזֹאת תִּבְחֲנוּ חַי פַּרְעֹה אִם
תֵּצֵאוּ מִזֶּה כִּי אִם בָּבוֹא
אֲחֵיכֶם הַקָּטָן הַנֶּה:

בְּדֹא תִּבְחֲרוּן חַי פַּרְעֹה אִם תִּפְקֹן
מִכָּא אֱלֹהִין בְּמִתִּי אֲחֻכּוֹן זַעִירָא הָכָא:
חַי פַּרְעֹה. אִם יִחְיֶה פַרְעֹה: אִם תֵּצֵאוּ

מזה. מן המקום הזה:

טו שְׁלַחוּ מִכֶּם אֶחָד וַיִּקַּח אֶת

אֶחָיֶכֶם וְאֶתְכֶם הֶאֱסְרוּ וַיִּבְחֲנוּ

דְּבָרֵיכֶם הֲאֵמֶת אֶתְכֶם וְאִם

לֹא חַי פַּרְעֹה כִּי מִרְגְּלִים

אַתֶּם:

שְׁלַחוּ מִנִּכּוֹן חֵד וַיִּדְבֹּר יְת אַחֲוִיכּוֹן

וְאֶתּוֹן תִּתְּאֲסְרוֹן וַיִּתְּבַחְרוֹן פֶּתַגְמִיכּוֹן

הַקְּשׁוּט אֶתּוֹן אֶמְרִין וְאִם לֹא חַי פַּרְעֹה

אֲרִי אֱלִילִי אֶתּוֹן:

האמת אתכם. אם אמת אתכם. לפיכך

ה"א נקוד פתח, שהוא כמו בלשון תימה,

ואם לא תביאוהו חי פרעה כי מרגלים

אתם:

יִזְ וַיֵּאסְף אֶתְּם אֶל מִשְׁמַר

שֶׁלֶשֶׁת יָמִים:

וְכַנֵּשׁ יִתְּהוֹן לְבֵית מִטְרָא תִּלְתָּא יוֹמִין:

משמר. בית האסורים:

יח וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יוֹסֵף בְּיוֹם

הַנְּשִׁלְשִׁי זֹאת עָשׂוּ וַחֲיוֹ אֶת

הָאֱלֹהִים אֲנִי יֵרָא:

וַאֲמַר לְהוֹן יוֹסֵף בְּיוֹמָא תִּלְיַתָּא דָּא

עֲבִידוּ וְאֶתְקַיְמוּ מִן קַדָּם יי אֲנִי דְחֵל:

יט חמ ישי אם פנים

אֶתְּבִיב אֶחֱיִיכֶם אֶחָד יֵאמֹר

בְּבֵית מִשְׁמַרְכֶּם וְאַתֶּם לָכוּ

הַבִּיאוּ שֹׁבַר רַעְבוֹן בְּתִיכֶם:

אִם כִּיֹּנִי אֶתוֹן אֲחֻכּוֹן חֵד יִתְאַסֶּר

בְּבֵית מִטְרֶתְכוֹן וְאַתוֹן אִיזִילוּ אוֹבִילוּ

עִיבוּרָא דְחֶסֶר בְּבְתִיכוֹן:

בבית משמרכם. שאתם אסורים בו

עכשיו: ואתם לכו הביאו. אל בית

אביכם: שבר רעבון בתיכם. מה שקניתם

לרעבון אנשי בתיכם:

כ וְאֵת אֶחֱיָכָם הִקְטַן תְּבִיאוּ

אֵלַי וַיֵּאמְנוּ דְּבָרֵיכֶם וְלֹא

תִּמְוֹתוֹ וַיַּעֲשׂוּ כֵן:

וַיֵּת אֶחֱוֹכוֹן זַעֲרָא תִיתוֹן לְוֹתִי

וַיִּתְּהֶמְנוֹן פֶּתַגְמִיכוֹן וְלֹא תִמְוֹתוֹן

וַעֲבָדוּ כֵן:

וַיֵּאמְנוּ דְּבָרֵיכֶם. יתאמנו ויתקיימו, כמו

אמן אמן, וכמו יאמן נא דבריך:

כא וַיֵּאמְרוּ אִישׁ אֶל אֶחָיו אֲבֹל

אֲשַׁמִּים אֲנַחֲנוּ עַל אֶחָיו

אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ

בְּהִתְחַנְנוּ אֵלֵינוּ וְלֹא שָׁמַעְנוּ

עַל כֵּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה

הַזֹּאת:

וְאָמְרוּ גִבּוֹר לְאַחֵיהֶי בְּקוֹשָׁט חֵיבִין

אֲנַחְנָא עַל אַחֵינוּ דִּי חֲזִינוּ עֲקָת

נַפְשָׁה כַּד הוּא מִתְחַנֵּן לָנָא וְלֹא

קִבְּלָנָא מִנָּה עַל כֵּן אֲתַת לֹוֹתָנָא

עֲקָתָא הָדָא:

אבל. כתרגומו בקושטא. וראיתי

בבראשית רבה לישנא דרומאה הוא, אבל

ברם: באה אלינו. טעמו בבי"ת, לפי

שהוא בלשון עבר, שכבר באה. ותרגומו

אתת לנא:

כב ויען ראובן אתם לאמר

הלוא אמרתיו אליכם לאמר

אל תחטאו בילד ולא

שמעתם וגם רמו הנה נדרש:

וְאַתִּיב רְאוּבֵן יִתְהוֹן לְמִימַר הֲלֹא

אֲמַרִית לוֹתְכוֹן לְמִימַר לֹא תַחֲבוֹבֹן

בְּעוֹלִימָא וְלֹא קִבְּלָתוֹן וְאַף דִּמָּה הָא

מִתְבַּעִי:

וְגַם דָּמוֹ. אֲתִין וְגַמִּין רַבּוּיִין, דָּמוֹ וְגַם דָּם

הַזִּקָּן:

כַּגּוֹהֵם לֹא יִדְעוּ כִּי שְׁמִיעַ יוֹסֵף

כִּי הִמְלִיץ בִּינָתָם:

וְאַנּוֹן לֹא יִדְעוֹן אֲרִי שְׁמִיעַ יוֹסֵף אֲרִי

מִתְרַגְּמָן הָיָה בִּינִיחוֹן:

והם לא ידעו כי שומע יוסף. מבין
לשונם, ובפניו היו מדברים כן: כי המליץ
בינותם. כי כשהיו מדברים עמו היה
המליץ ביניהם, היודע לשון עברי ולשון
מצרי, והיה מליץ דבריהם ליוסף, ודברי
יוסף להם, לכך היו סבורים שאין יוסף
מכיר בלשון עברי: המליץ. זה מנשה בנו:
כֹּד וַיִּסַּב מֵעֲלִיהֶם וַיִּבֶן וַיֵּשֶׁב
אֲלֵהֶם וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם וַיִּקַּח

מֵאַתָּה אֶת שְׁמֵעוֹן וַיֹּאסֶר

אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם:

וְאַסְתָּחַר מֵעֲלֹוֹיָהוֹן וּבְכָא וְתַב לְוֹתָהוֹן

וּמִלִּיל עֲמָהוֹן וּדְבַר מְלֹוֹתָהוֹן יֵת

שְׁמֵעוֹן וַאֲסֶר יֵתָה לְעֵינֵיהוֹן:

וַיִּסַּב מֵעֲלֵיהֶם. נִתְרַחַק מֵעֲלֵיהֶם, שְׁלֹא

יִרְאוּהוּ בֹוֹכָה: וַיִּבֶךְ. לִפִּי שֶׁשָּׁמַע שֶׁהָיוּ

מִתְחַרְטִּין: אֶת שְׁמֵעוֹן. הוּא הַשְּׁלִיכּוֹ

לְבוֹר, הוּא שֶׁאָמַר לְלוּי הִנֵּה בַעַל הַחֲלוּמוֹת

הַלְזָה בָּא. דְּבַר אַחֵר, נִתְכוּוֹן יוֹסֵף לְהַפְרִידוֹ

מלוי, שמא יתיעצו שניהם להרוג אותו:
ויאמר אתו לעיניהם. לא אסרו אלא
לעיניהם, וכיון שיצאו, הוציאו והאכילו
והשקהו:

בה ויצו יוסף וימלאו את
כליהם בָּר וְלֶחֶם שֵׁיב כִּסְפֵיהֶם
אִישׁ אֶל שַׁקֵּוֹ וְלָתֵת לָהֶם צֹדָה
לְדֶרֶךְ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן:

ופקיד יוסף ומלו ית מניהון עיבורא

וְלֹא־תָבֹא כִסְפִיהוֹן גִּבֹּר לְסִקָּה וּלְמִתָּן

לְהוֹן זֹוֶדִין לְאַרְחָא וְעֶבֶד לְהוֹן כֵּן:

כו וַיִּשְׁאוּ אֶת שִׁבְרֵם עַל

חֲמִירֵיהֶם וַיִּלְכוּ מִשָּׁם:

וַנִּטְלוּ יָת עֵיבוֹרֵהוֹן עַל חֲמִירֵיהוֹן וַאֲזָלוּ

מִתַּמָּן:

כז וַיִּפְתַּח הָאֶחָד אֶת שַׁקּוֹ לָתֵת

מִסָּפֹא לְחֲמֹרוֹ בַּמָּלֹךְ וַיֵּרָא

אֶת כִּסְפּוֹ וְהִנֵּה הוּא בְּכִי

אַמַּת־חַתָּוֹ:

וּפֶתַח חַד יֵת סִיקָה לְמַתָּן כִּסֵּתָא לְחַמְרָה

בְּבֵית מִבְתָּא וַחֲזָא יֵת כִּסְפִּיהָ וְהָא הוּא

בְּפוּם טוֹעֵנָה:

וַיִּפְתַּח הָאֶחָד. הוּא לֹוי שְׁנֵשֶׁאֱר יַחִיד

מִשְׁמַעוֹן בֶּן זִגְוֹ: בְּמַלּוֹן. בְּמִקּוּם שְׁלָנוּ

בְּלִילָה: אַמַּת־חַתָּוֹ. הוּא שֶׁקֶ:

בַּח וַיֹּאמֶר אֶל אֶחָיו הוֹשִׁיב

כִּסְפִּי וְגַם הִנֵּה בְּאַמַּת־חַתָּי

וַיֵּצֵא לָבָם וַיַּחְרְדּוּ אִישׁ אֶל

אָחִיו לֵאמֹר מַה זֹּאת עָשָׂה

אֱלֹהִים לָנוּ:

וַאֲמַר לְאֶחָוָהי אֲתוּתֵב כִּסְפִי וְאִף הֵא

בְּטוֹעָנִי וּנְפִק מִדַּע לְבָהוֹן וּתְוָהוּ גִבֹּר

לְאֶחָוָהי לְמִימַר מָה דָּא עֲבַד יִי לָנָא:

וְגַם הִנֵּה בִּאֲמַת־חַתִּי. הַכֶּסֶף בּוֹ עִם

הַתְּבוּאָה: מַה זֹּאת עָשָׂה אֱלֹהִים לָנוּ.

לְהַבִּיאֵנוּ לַיָּדַי עַל־כֵּלָה זֶה, שְׁלֹא הוֹשֵׁב אֲלֹא

להתעולל עלינו:

כט וַיִּבְאוּ אֶל יַעֲקֹב אֲבֵיהֶם

אֶרְצָה כְּנָעַן וַיִּגִּידוּ לוֹ אֵת כָּל

הַקֹּרֹת אֲתָם לֵאמֹר:

וְאֵתוּ לֹת יַעֲקֹב אֲבוֹהוֹן אֶרְעָא דְכְנָעַן

וַחֲוִיו לָהּ יֵת כָּל דְּעֶרְעָא יִתְהוֹן לְמִימָר:

ל דְּבַר הָאִישׁ אֲדָנִי הָאֶרֶץ

אֲתָנוּ קְשׁוֹת וַיִּתֵּן אֲתָנוּ

בְּמִרְגָּלִים אֶת הָאֶרֶץ:

מִלִּיל גְּבֵרָא רַבּוֹנָא דְאַרְעָא עֲמָנָא

קִשִּׁין וִיהֵב יִתְנָא כְּמֵאֱלִילִי יֵת אַרְעָא:

לֹא וְנֹאמֶר אֱלִיו כְּנִים אֲנַחְנוּ

לֹא הֵיִינוּ מֶרְגְּלִים:

וְאִמְרָנָא לָהּ כִּיּוֹנִי אֲנַחְנָא לֹא הוּיִנָּא

אֱלִילִי:

לִב שְׁנִים עָשָׂר אֲנַחְנוּ אֲחִים

בְּנֵי אֲבִינוּ הָאֶחָד אֵינָנוּ

וְהַקָּטָן הַיּוֹם אֶת אֲבִינוּ בְּאֶרֶץ

כִּנְעַן:

תִּרְיֵן עֶסֶר אֲנַחְנָא אַחִין בְּנֵי אַבְוִנָא חַד

לִיתוּהִי וְזַעֲרָא יוֹמָא דִּין עִם אַבְוִנָא

בְּאַרְעָא דְכְנַעַן:

לג וַיֹּאמֶר אֱלִינוּ הָאִישׁ אֲדָנִי

הָאָרֶץ בְּזֹאת אֲדַע כִּי כְנִים

אַתֶּם אֲחֵיכֶם הָאֶחָד הַנִּיחוּ

אֶתִּי וְאֶת רַעְבּוֹן בְּתִיכֶם קִחוּ

וְלָכוּ:

וַאֲמַר לָנָא גְבֵרָא רַבּוֹנָא דְאַרְעָא בְּדָא

אַדְעָ אֲרִי כִּיּוֹנִי אֶתּוֹן אֲחֹכּוֹן חַד

שְׁבוּקוֹ לֹתִי וִית עֵיבּוּרָא דְחַסִּיר

בְּבַתִּיכּוֹן סִיבּוֹ וַאֲזִילוּ:

לֹד וְהַבִּיאוּ אֶת אֲחֵיכֶם הַקָּטָן

אֵלַי וְאֲדַעָה כִּי לֹא מִרְגָּלִים

אַתֶּם כִּי כְנִים אַתֶּם אֶת

אֲחֵיכֶם אֶתְּן לָכֶם וְאֶת הָאָרֶץ

תִּסְחָרוּ:

וְאֵיתִיאוּ יְת אַחֹכֹן זַעֲרָא לְוֹתִי וְאֲדַע

אַרִי לֹא אֱלִילִי אֶתוֹן אַרִי כִיּוֹנִי אֶתוֹן

יְת אַחֹכֹן אֶתֵן לְכוֹן וְיְת אֶרְעָא

תַּעֲבֹדוֹן בֵּה סְחֹרְתָא:

וְאֵת הָאָרֶץ תִּסְחָרוּ. תִּסּוּבְבוּ. וְכֹל לְשׁוֹן

סוֹחָרִים וְסִחְרָה עַל שֵׁם שִׁמְחָזִירִים

וְסוֹבְבִים אַחֵר פִּרְקַמְטִיא:

לֵה וְיִהְיִי הֵם מְרִיקִים שִׁקְיָהֶם

וְהִנֵּה אִישׁ צָרוּר כִּסְפוֹ בְּשִׁקְוֹ

וַיֵּרְאוּ אֶת צָרָרוֹת כַּסְפֵּיהֶם

הַמָּה וַאֲבֵיהֶם וַיֵּרְאוּ:

וַהֲוֶה אֲנֹן מְרִיקִין סְקִיהוֹן וְהָא גֹבֵר

צָרִיר כַּסְפָּה בְּסִקָּה וַחֲזוֹ יֵת צָרִיר

כַּסְפֵּיהוֹן אֲנֹן וַאֲבוֹהוֹן וַדְּחִילוֹ:

צָרוֹר כַּסְפּוֹ. קֶשֶׁר כַּסְפּוֹ:

לוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יַעֲקֹב אֲבֵיהֶם

אֶתִּי שְׁכַלְתֶּם יוֹסֵף אֵינְנוּ

וְשִׁמְעוֹן אֵינְנוּ וְאֵת בְּנֵימִן

תִּקְחוּ עָלֵי הָיוּ כִּלְנָה:

וְאָמַר לְהוֹן יַעֲקֹב אֲבוֹהוֹן יְתִי

אֶתְכֶּלְתוֹן יוֹסֵף לִיתוּהִי וְשִׁמְעוֹן לֹא

הָיָה הָכָא (לִיתוּהִי) וַיֵּת בְּנֵימָן תִּדְבָּרוֹן

עָלֵי הָיוּ כִּלְהוֹן:

אֵתִי שִׁכְלָתָם. מִלְמַד שַׁחֲשֹׁדן שִׁמָּא

הִרְגוּהוּ אִו מִכְרוּהוּ כִּיוֹסֵף: שִׁכְלָתָם. כֹּל

מִי שִׁבְנִיו אֲבוּדִים קָרוֹי שִׁכּוּל:

לִי וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן אֶל אָבִיו

לֹא־אָמַר אֶת שְׁנֵי בְנֵי תַמְיִית אִם

לֹא אֲבִיאֵנּוּ אֵלֶיךָ תִּנָּח אֹתוֹ

עַל יְדֵי וְאֲנִי אֲשִׁיבֵנּוּ אֵלֶיךָ׃

וְאָמַר רְאוּבֵן לֹת אֲבוֹהִי לְמִימַר יֵת

תִּרְיִן בְּנֵי תַמְיִית אִם לֹא אֵיתְנָה לְוֹתְךָ

הֵב יְתָה עַל יְדֵי וְאֲנִי אֲתַבְּנָה לָךְ׃

לֹח וַיֹּאמֶר לֹא יֵרֵד בְּנֵי עַמְכֶּם

כִּי אֶחָיו מֵת וְחָוָא לְבִדּוֹ

נִשְׁאָר וְקָרְאָהוּ אָסוֹן בְּדֶרֶךְ

אֲשֶׁר תֵּלְכוּ בָּהּ וְהוֹרַדְתֶּם אֶת

שִׁיבַתִּי בִּיגוֹן שְׂאוּלָה:

וְאָמַר לֹא יָחוּת בְּרִי עִמָּכֹן אֲרִי אַחוּהִי

מִית וְהוּא בְּלַחֲדוּהִי אֲשַׁתָּאָר וַיַּעֲרַעֲנָה

מוֹתָא בְּאַרְחָא דִּי תַהֲכֹן בָּהּ וְתַחֲתֹן

יֵת שִׁיבַתִּי בְּדוּוֹנָא לְשְׂאוּל:

לֹא יֵרֵד בְּנֵי עִמְכֶם. לֹא קִבַּל דְּבָרֵיו שֶׁל

רְאוּבֵן, אָמַר, בְּכוֹר שׁוֹטֵה הוּא זֶה, הוּא

אוֹמֵר לְהַמִּית בְּנָיו, וְכִי בְנָיו הֵם וְלֹא בְנֵי:

אִוְהַרְעֵב כָּבֵד בְּאַרְיִן:

וְכַפֵּנָא תִּקְיָה בְּאַרְעָא:

ב וַיְהִי כֹאֲשֶׁר כָּלוּ לֶאֱכֹל אֶת

הַשֶּׁבֶר אֲשֶׁר הֵבִיאוּ מִמִּצְרַיִם

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֲבִיהֶם שִׁבוּ

שֶׁבְרוּ לָנוּ מִעֵט אֶכֶל:

וַהֲוָה כֵּד שִׁיּוּצֵאוּ לְמִיכַל יֵת עִיבּוּרָא

דְּאִיתִיאוּ מִמִּצְרַיִם וַאֲמַר לְהוֹן אֲבוּהוֹן

תּוּבוּ זְבוּנוּ לָנָא זַעִיר עִיבּוּרָא:

כֹּאשֶׁר כָּלוּ לֹאכֹול. יְהוּדָה אָמַר לָהֶם
הִמָּתִינוּ לְזֶקֶן עַד שֶׁתִּכְלֶה פֶת מִן הַבַּיִת:
כֹּאשֶׁר כָּלוּ. כֹּד שִׁצִּיאֻ:

ג וַיֹּאמֶר אֱלִיֹּו יְהוּדָה לֵאמֹר
הָעֵד הָעֵד בָּנוּ הָאִישׁ לֵאמֹר
לֹא תִרְאוּ פָנַי בְּלָתִי אֲחִיכֶם
אֶתְכֶם:

וַאֲמַר לָהּ יְהוּדָה לְמִימָר אֶסְהָדָא אֶסְהָד
בְּנָא גְבָרָא לְמִימָר לֹא תַחֲזֹון אִפִּי

אֱלֹהִין כִּד אַחוּכוֹן עִמְכוֹן:

העֵד העֵיד. לְשׁוֹן הַתְּרָאָה, שְׁסַתָּם הַתְּרָאָה

מִתְּרָה בּוּ בִפְנֵי עֵדִים, וְכֵן הַעֲיִדוֹתִי בָכֶם,

רֵד הַעֵד בַּעַם: לֹא תִרְאוּ פָנַי בְּלֹתִי אֲחֵיכֶם

אֲתֶכֶם. לֹא תִרְאוּנִי בְּלֹא אֲחֵיכֶם אֲתֶכֶם.

וְאוֹנֵק לֹוֹם תִּרְגַּם אֱלֹהִין כִּד אַחוּכוֹן עִמְכוֹן,

יֵישֵׁב הַדָּבָר עַל אוֹפָנוּ, וְלֹא דִקְדַּק לְתִרְגַּם

אַחֵר לְשׁוֹן הַמִּקְרָא:

דֹּאֵם יִשְׁשֶׁךְ מִשְׁלַח אֶת אֲחֵינוּ

אֶתָּנוּ נִרְדָּה וְנִשְׁבָּרָה לָךְ אֲכָל:

אִם אֵיתָךְ מִשְׁלַח יָת אַחֲוָנָא עֲמָנָא

נִיחוֹת וְנִזְבֵּן לָךְ עִיבוּרָא:

הִיאָם אֵינְךָ מִשְׁלַח לֹא נִרְדַּ פִּי

הָאִישׁ אָמַר אֵלֵינוּ לֹא תִרְאוּ

פָּנֵי בִלְתִּי אֲחֵיכֶם אֶתְכֶם:

וְאִם לֵיתָךְ מִשְׁלַח לֹא נִיחוֹת אֲרִי

גִּבּוֹרָא אָמַר לָנָא לֹא תַחֲזוֹן אִפִּי אֶלְהִין

כֹּד אֲחוּכוֹן עֲמֻכוֹן:

וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לָמָּה הִרְעֹתֶם

לִי לְהַגִּיד לְאִישׁ הָעוֹד לָכֶם

אַחֵ:

וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְמָה אֲבֹשְׁתוֹן לִי

לְחֻטָּאתָה לְגִבּוֹרָה הַעֵד כְּעֵן לְכוֹן אַחֵא:

וַיֹּאמְרוּ שְׂאוֹל שְׂאוֹל הָאִישׁ

לָנוּ וּלְמוֹלֶדֶתֵנוּ לֵאמֹר הָעוֹד

אֲבִיכֶם חַי הַיֵּשׁ לָכֶם אַח וַנִּגֵּד

לּוֹ עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה

הַיָּדוּעַ נִדְעַ כִּי יֹאמַר הוֹרִידוּ

אֶת אֶחֶיכֶם:

וְאָמְרוּ מִשָּׁאֵל שָׁאֵל גְּבֵרָא לָנָא

וְלִילְדוּתָנָא לְמִימַר הֶעֶד כְּעֵן אַבּוּכּוֹן

קָיָם הָאִית לְכוֹן אָחָא וְחִינָא לָהּ עַל

מִימַר פְּתַגְמִיָּא הָאֱלִין הַמַּדַּע הִינָא

יְדַעִין אֲרִי יִימַר אוֹחִיתוּ יְת אַחוּכּוֹן:

לָנוּ וּלְמוֹלְדַתָּנוּ. לְמַשְׁפָּחוֹתֵינוּ. וּמַדְרָשׁוֹ,

אֲפִילוּ עֲנִינֵי עֲרִיסוֹתֵינוּ גְלָה לָנוּ: וְנִגַּד לוֹ.

שִׁישׁ לָנוּ אֲב וְאָח: עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה.

עַל פִּי שְׁאֵלוֹתָיו אֲשֶׁר שָׁאֵל, הוֹזַקְנוּ

לְהַגִּיד: כִּי יֹאמֶר. אֲשֶׁר יֹאמַר, כִּי מִשְׁמַשׁ
בְּלִשׁוֹן אִם, וְאִם מִשְׁמַשׁ בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁר, הֲרִי
זֶה שְׁמוֹשׁ אֶחָד מֵאַרְבַּע לְשׁוֹנוֹת שִׁמְשַׁמַּשׁ
כִּי, וְהוּא אִי, שֶׁהֲרִי כִּי זֶה כִּמוֹ אִם, כִּמוֹ עַד
אִם דִּבַּרְתִּי דְּבָרִי:

ח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל יִשְׂרָאֵל
אָבִיו שְׁלַחַח חֲנֹנִי אֶתִּי
וְנִקְוָמָה וְנִלְכָּה וְנַחֲיָה וְלֹא
נִמּוּת גַּם אֲנַחְנוּ גַּם אֶתָּה גַּם
טַפְּנוּ:

וַאֲמַר יְהוּדָה לְיִשְׂרָאֵל אֲבוֹהִי שְׁלַח

עוֹלָיִמָא עָמִי וְנִקּוּם וְנִזִּיל וְנִיחִי וְלֹא

נְמוֹת אֶף אֲנַחְנָא אֶף אַתְּ אֶף טַפְלָנָא:

וְנַחֲיָה. נַצְנִצָּה בּוֹ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, עַל יְדֵי

הַלֵּיכָה זֶה תַּחֲיִי רוּחְךָ, שֶׁנֶּאֱמַר וְתַחֲיִי רוּחַ

יַעֲקֹב אֲבִיהֶם: וְלֹא נְמוֹת. בִּרְעֵב, בְּנִימִין

סָפֵק יִתְפַּשׁ סָפֵק לֹא יִתְפַּשׁ, וְאֵנוּ כָּלֵנוּ

מֵתִים בִּרְעֵב אִם לֹא נֶלְכְּ, מוֹטֵב שֶׁתִּנִּיחַ אֶת

הַסָּפֵק וְתִתְּפוּשׁ אֶת הַזֵּדִי:

ט אֲנַחְי אֶעֱרֹבֶנּוּ מִיָּדֵי תְּבַקְשָׁנוּ

אִם לֹא הֵבִיאתִיו אֵלַיךָ

וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ וְחָטֵאתִי לָךְ

כָּל הַיָּמִים:

אֲנִי מַעֲרִבָנָא בֵּה מִן יְדֵי תַבְעִינָה אִם

לֹא אֵיתְנָה לָךְ וְאֶקִּימָנָה קִדְמָךְ וְאֵהִי

חָטִי לָךְ כָּל יוֹמֵי־אֵ:

וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ. שְׁלֹא אֲבִיאֲנוּ אֵלֶיךָ מֵת

כִּי אִם חַיִּים: וְחָטֵאתִי לָךְ כָּל הַיָּמִים. לְעוֹלָם

הַבֹּא:

יְכִי לֹא־הִתְמַהֲמַה־נּוּ כִּי עָתָה

שֹׁבְנוּ זֶה פַּעַמִּים׃

אֲרִי אֱלֹלֶפוֹן בָּדָא אֶת־עַכְבָּנָא אֲרִי

כַּעַן תִּבְנֶא דִּנֵּן תִּרְתִּין זְמַנִּין׃

לֹא־הִתְמַהֲמַה־נּוּ. עַל יֶדֶךָ, כְּבֹר הֵיִינוּ

שְׁבִים עִם שִׁמְעוֹן, וְלֹא נִצְטַעֲרַת כָּל הַיָּמִים

הַלָּלוּ׃

יֵא וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָאֵל

אֲבִיָּהֶם אִם כֵּן אֲכֹזֵא זֹאת

עֲשׂוּ קָחוּ מִזֶּמֶרֶת הָאָרֶץ

בְּכֵלֵיכֶם וְהוֹרִידוּ לְאִישׁ מִנְּחָה

מִעֵט צָרִי וּמִעֵט דְּבִשׁ נְכֹאת

וְלֹט בַּטְנִים וְשִׁקְדִים:

וְאָמַר לְהוֹן יִשְׂרָאֵל אֲבוֹהוֹן אִם כֵּן

הָכֵא דָא עֵיבִידוּ סִיבוּ מִדְּמִשְׁבַּח

בְּאַרְעָא בְּמַנִּיכוֹן וְאוֹחִיתוּ לְגַבְרָא

תְּקַרְבָּתָא זַעִיר קִטָּף וְזַעִיר דְּבִשׁ שְׁעָף

וְלֹטוֹם בַּטְנִין וְשִׁגְדִין:

**אפוא. כל לשון אפוא לשון יתר הוא,
לתקן המלה בלשון עברי, אם כן אזדקק
לעשות שאשלחנו עמכם, צריך אני
לחזור ולבקש איה פה תקנה ועצה
להשיאכם, ואומר אני זאת עשו: מזמרת
הארץ. מתורגם מדמשבח בארעא, שהכל
מזמרים עליו כשהוא בא לעולם: נכאת.
שעוזה. בראשית רבה: בטנים. לא ידעתי
מה הם, ובפירוש א"ב של רבי מכיר
ראיתי, פושטציא"ס, ודומה לי שהם
אפרסקין:**

יב וְכִסֶּף מִשְׁנֶה קָחוּ בְיָדְכֶם

וְאֵת הַכֶּסֶף הַמּוֹשָׁב בְּפִי

אֲמַתְּחֹתֶיכֶם תָּשִׁיבוּ בְיָדְכֶם

אֲוִלִי מִשְׁנֶה הוּא:

וְכִסְפָּא עַל חַד תֵּרִין סִיבוּ בְיָדְכוֹן וְיֵת

כִּסְפָּא דְאַתּוֹתַב בְּפוּם טוֹעֲנִיכוֹן תְּתִיבוּן

בְּיָדְכוֹן מָאִים שְׁלוֹ הוּא:

וְכִסֶּף מִשְׁנֶה. פִּי שְׁנַיִם כְּרֹאשׁוֹן: קָחוּ

בְּיָדְכֶם. לְשִׁבוֹר אוֹכֵל שְׁמַא הוֹקֵר הַשְּׁעָר:

אוֹלֵי מִשְׁגָּה הוּא. שְׁמֵא הַמְּמוֹנָה עַל הַבַּיִת

שִׁכְחוּ שׁוֹגְגִים:

יג וְאַתָּה אֶחֱיָכֶם קָחוּ וְקוּמוּ

שׁוּבוּ אֶל הָאֵישׁ:

יד וְיֵת אֶחֱוִיכֹן דְּבָרוּ וְקוּמוּ תוֹבוּ לוֹת

גְּבֵרָא:

יד וְאַל שִׁדִּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים

לְפָנַי הָאֵישׁ וְשִׁלַּח לָכֶם אֶת

אֶחֱיָכֶם אַחֵר וְאַתָּה בְּנֵימִין

וְאֲנִי כֹאֲשֶׁר שְׂכַלְתִּי שְׂכַלְתִּי:

וְאֵל שְׁדֵי יִתֵּן לְכוֹן רַחֲמִין קָדָם גְּבִרָא

וַיִּפְטֹר לְכוֹן יֵת אַחֻכּוֹן אַחֲרָנָא וַיֵּת

בְּנֵימִין וְאֲנָא כִּמָּא דְּאַתְּכֵלִית תְּכֵלִית:

וְאֵל שְׁדֵי. מַעַתָּה אֵינְכֶם חֲסָרִים כְּלוּם

אֵלָא תַּפְלָה, הֲרִינִי מִתַּפְּלָל עֲלֵיכֶם: וְאֵל

שְׁדֵי. שְׁדֵי בִנְתִינָת רַחֲמִין, וְכַדִּי הִיכּוּלָת

בִּידּוֹ לִיתָן, יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים, זֶהוּ פִּשְׁטוֹ.

וּמִדְרָשׁוֹ, מִי שֶׁאָמַר לַעֲזוֹלָם דִּי, יֹאמַר דִּי

לְצָרוֹתַי, שְׁלָא שְׁקַטְתִּי מִנְּעוּרִי, צָרָת לִבִּי,

צרת עשו, צרת רחל, צרת דינה, צרת
יוסף, צרת שמעון, צרת בנימין: ושלח
לכם. ויפטר לכוון בתרגומו, יפטרנו
מאסוריו, לשון לחפשי ישלחנו, ואינו
נופל בתרגום לשון וישלח, שהרי לשם
הם הולכים אצלו: את אחיכם. זה
שמעון: אחר. רוח הקודש נזרקה בו,
לרבות יוסף: ואני. עד שובכם אהיה שכול
מספק: כאשר שכלתי. מיוסף ומשמעון:
שכלתי. מבנימין:

טו וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת הַמֶּנְחָה

הַזֹּאת וּמִשְׁנֶה כֶּסֶף לִקְחוֹ

בְּיָדָם וְאֵת בְּנֵימָן וַיִּקְמוּ וַיֵּרְדּוּ

מִצָּרִים וַיַּעֲמֵדוּ לִפְנֵי יוֹסֵף׃

וַנְּסִיבוּ גְבִרְיָא יֵת תְּקַרְבְּתָא הָדָא וְעַל

חַד תִּירִין כֶּסֶפָּא נְסִיבוּ בִידֵיהוֹן וּדְבֵרוּ

יֵת בְּנֵימָן וְקָמוּ וּנְחָתוּ לְמִצְרַיִם וְקָמוּ

קָדָם יוֹסֵף׃

וְאֵת בְּנֵימָן מִתְּרַגְמִינָן וּדְבֵרוּ יֵת בְּנֵימָן,

לְפִי שְׂאִין לְקִיחַת הַכֶּסֶף וּלְקִיחַת הָאָדָם

שׁוּה בַלְשׁוֹן אֲרָמִי, בַּדָּבָר הַנֶּקָח בִּיד

מִתְרַגְּמִינָן וְנָסִיב, וּדְבַר הַנֶּקָח בַּהֲנָהֲגַת

דְּבָרִים מִתְרַגְּמִינָן וּדְבָרִי:

טז שִׁיר שִׁיר וִירָא יוֹסֵף

אֶתְּכֶם אֶת בְּנֵי־מִיָּן וַיֹּאמֶר

לְאַשֶׁר עַל בֵּיתוֹ הָבֵא אֶת

הָאֲנָשִׁים הַבָּיְתָה וְטַבַּח טַבַּח

וְהָכֵן כִּי אֶתִּי יֹאכְלוּ הָאֲנָשִׁים

בַּצְהָרִים:

וְחָזָא יוֹסֵף עֲמָהוֹן יֵת בְּנִימִין וְאָמַר לְדִי

מִמֶּנָּה עַל בֵּיתָה אֶעֱיֵל יֵת גְּבִרְיָא

לְבֵיתָה וְנָכוֹס נִכְסְתָא וְאַתְקִין אֶרִי

עָמִי יִיכָלוֹן גְּבִרְיָא בְּשִׁירוֹתָא:

וְטַבַּח טַבַּח זֶהֱכֵן. כְּמוֹ וּלְטַבּוּחַ טַבַּח

וּלְהָכֵן, וְאִין טַבּוּחַ לְשׁוֹן צוּזִי, שְׁהִיָּה לוֹ

לֹאמַר וְטַבַּח: בַּצְהָרִים. זֶה מִתּוֹרָגָם

בְּשִׁירוֹתָא, שֶׁהוּא לְשׁוֹן סְעוּדָה רִאשׁוֹנָה

בלשון ארמי ובלע"ז דיזנ"ר, ויש הרבה
בגמרא, שדא לכלבא שירותיה, בצע
אכולא שירותא, אבל כל תרגום של
צהרים טיהרא:

יז וַיַּעַשׂ הָאִישׁ כְּאֲשֶׁר אָמַר
יוֹסֵף וַיָּבֵא הָאִישׁ אֶת
הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה יוֹסֵף:

וַעֲבַד גְּבֵרָא כְּמָא דִּי אָמַר יוֹסֵף וְאֵעִיל
גְּבֵרָא יְת גְּבֵרִיא לְבֵית יוֹסֵף:

יֵחַ וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוּבָאוּ

בֵּית יוֹסֵף וַיֹּסֶף וַיֹּאמְרוּ עַל דְּבַר

הַכֹּסֶף הַשֶּׁבַח בְּאֶמְתַּחֲתֵינוּ

בֵּת חֵלָה אֲנַחֲנוּ מוֹבָאִים

לְחַת־גִּלְלֵנוּ עָלֵינוּ וּלְחַת־נַפְלֵנוּ עָלֵינוּ

וּלְקַחַת אֶת־נוֹ לַעֲבָדִים וְאֵת

חַמְרֵינוּ:

וַדְחִילוּ גְבַר־יֹא אֲרִי אֶת־עֲלוֹ לְבֵית יוֹסֵף

וַיֹּאמְרוּ עַל עֵסֶק כֶּסֶף דְּאִתּוֹתֵב

בְּטוֹעַנָּא בְּקַדְמִיתָא אֲנַחְנָא מִתְעַלִּין

לְאַתְרֵי בְּרַבָּא עֲלָנָא וְלְאַסְתָּקְפָא עֲלָנָא

וְלְמִקְנֵי יִתְנָא לְעַבְדֵּין וְלְמַדְבְּרָא יִתְ

חֲמַרְנָא:

וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים. כְּתוּב הוּא בִּשְׁנֵי יוֹדֵי"ן,

וְתַרְגוּמוֹ וְדַחִילוֹ: כִּי הוּבָאוּ בֵּית יוֹסֵף.

וְאֵין דֶּרֶךְ שְׂאֵר הַבָּאִים לְשִׁבּוֹר בַּר לָלוֹן

בְּבֵית יוֹסֵף כִּי אִם בַּפּוֹנְדִּקָּאוֹת שִׁבְעִיר.

וַיִּירָאוּ שְׂאֵין זֶה אֵלָא לְאַסְפָּם אֶל מִשְׁמַר:

אֲנַחְנוּ מוֹבָאִים. אֶל תּוֹךְ הַבֵּית הַזֶּה:

להתגולל. להיות מתגלגלת עלינו עלילת
הכסף, ולהיותה נופלת עלינו. ואונקלוס
שתרגם ולאסתקפא עלנה, הוא לשון
להתעולל, כדמתרגמינן עלילות דברים,
תסקופי מלין, ולא תרגמו אחר לשון
המקרא, ולהתגולל שתרגם לאתרברבא,
הוא לשון גלת הזהב, והצב גלתה העלתה,
שהוא לשון מלכות:

יְהוָה יִהְיֶה אֵל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר עַל
בֵּית יוֹסֵף וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו פָּתַח

הַבֵּית:

וְקָרִיבוּ לֹות גִּבֹּרָא דִּי מִמְנָא עַל בֵּית

יוֹסֵף וּמִלִּילוּ עִמָּה בְּתִרְעָה בֵּיתָא:

כַּ וַיֹּאמְרוּ בִּי אֲדֹנָי יֶרֶד יֶרֶדְנוּ

בְּתַחֲלָה לְשֹׁכֵר אֲכָל:

וַיֹּאמְרוּ בְּבָעוּ רַבּוֹנֵי מִיַּחַת נַחֲתָנָא

בְּקִדְמֵיתָא לְמַזְבֵּן עֵיבוֹרָא:

בִּי אֲדֹנָי. לְשׁוֹן בַּעִיא וְתַחֲנוּנִים, הוּא

בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי בִּיָּא בִּיָּא: יֶרֶד יֶרֶדְנוּ. יְרִידָה

הוא לנו, רגילים היינו לפרנס אחרים,

עכשיו אנו צריכים לך:

כא ויהי פי באנו אל המלון

ונפתחה את אמתחתינו והנה

כסף איש בפי אמתחתו

כספנו במשקלו ונשב אתו

בידנו:

והוה כד אתינא לבית מבתא ופתחנא

ית טוענא והא כסף גבר בפומ

טוֹעֵנָה כִּסְפָּנָא בְּמַתְקֵלָה וְאַתִּיבְנָא יְתָהּ

בִּידְנָא:

כב וְכֶסֶף אַחֲרֵי הוֹרְדָנוּ בִּידְנָנוּ

לְשֹׁבֵר אֲכָל לֹא יִדְעָנוּ מִי שֵׁם

כִּסְפָּנוּ בְּאַמְתַּחֲתֵינוּ:

וְכִסְפָּא אַחֲרָנָא אוֹחִיתָנָא בִּידְנָא לְמִזְבֵּן

עִיבוּרָא לֹא יִדְעָנָא מִן שְׂוִי כִּסְפָּנָא

בְּטוֹעֵנָא:

כג וַיֹּאמֶר שְׁלוֹם לָכֶם אֵל

תִּירָאוּ אֱלֹהֵיכֶם וְאֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם

נָתַן לָכֶם מִטְמוֹן

בְּאַמְתְּחֹתֵיכֶם כַּסְפְּכֶם בָּא אֵלַי

וַיֹּצֵא אֱלֹהִים אֶת שְׂמֵעוֹן:

וַאֲמַר שְׁלֵם לְכוֹן לֹא תִדְחֲלוֹן אֱלֹהֵכוֹן

וְאֵלֶּהָ דַּאֲבוּכוֹן יִהְיֶה לְכוֹן סִימָא

בְּטוֹעֵנִיכוֹן כַּסְפְּכוֹן אֶתָּא לֹתִי וְאַפִּיק

לֹתְהוֹן יְת שְׂמֵעוֹן:

אֱלֹהֵיכֶם. בְּזִכּוֹתְכֶם, וְאִם אֵין זִכּוֹתְכֶם

כדאי, אלהי אביכם, בזכות אביכם נתן
לכם מטמון:

כד וַיָּבֵא הָאֵלֶּשׁ אֶת הָאֲנָשִׁים
בֵּיתָה יוֹסֵף וַיִּתֶּן מַיִם וַיִּרְחֲצוּ
רַגְלֵיהֶם וַיִּתֶּן מִסֹּפָא
לַחֲמֹרֵיהֶם:

וַאֲעִיל גִּבְרָא יֵת גִּבְרִיא לְבֵית יוֹסֵף
וַיֵּהָב מִיָּא וַאֲסָחוּ רַגְלֵיהוֹן וַיֵּהָב כִּסְתָא
לַחֲמֹרֵיהוֹן:

וַיָּבֹא הָאִישׁ. הִבָּאָה אַחֵר הִבָּאָה, לְפִי שֶׁהָיוּ
דוֹחֲפִים אוֹתוֹ חוּץ, עַד שֶׁדִּבְּרוּ אֵלָיו פֶּתַח
הַבַּיִת, וּמִשְׁאֵמֶר לָהֶם שְׁלוֹם לָכֶם, נִמְשְׁכוּ
וּבָאוּ אַחֲרָיו:

כֹּה וַיְכִינּוּ אֶת הַמִּנְחָה עַד בּוֹא
יוֹסֵף בְּצִהְרִים כִּי שָׁמְעוּ כִּי
שֵׁם יֹאכֵל לֶחֶם:

וְאֶתְקִינוּ יָת תְּקַרְבָּתָא עַד דְּעַל יוֹסֵף
בְּשִׁירוֹתָא אֲרִי שְׁמְעוּ אֲרִי תַמָּן יִיכָלוּ
לֶחֶמָא:

וַיְכִינּוּ. הַזְמִינוּ, עֲטְרוּהוּ בַכִּלִּים נְאֻמִּים:

כּוּ וַיָּבֵא יוֹסֵף הַבֵּיתָה וַיְבִיאוּ

לוֹ אֶת הַמִּנְחָה אֲשֶׁר בִּידָם

הַבֵּיתָה וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ אַרְצָה:

וְעַל יוֹסֵף לְבֵיתָא וַאֲתִיאוּ לָהּ יֵת

תְּקַרְבָּתָא דִּי בִידֵיהוֹן לְבֵיתָא וּסְגִידוּ

לָהּ לְאַרְעָא:

הַבֵּיתָה. מִפְּרוֹזְדוֹר לְטֶרַקְלִין.:

כּז וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר

הַשְׁלֹם אַבְיָכֶם הַזֶּקֶן אֲשֶׁר

אֲמַרְתֶּם הַעֲדָנוּ חַיִּים:

וְשֵׁאִיל לְהוֹן לְשֹׁלֵם וְאֲמַר הַשְׁלֹם

אֲבוּכֹן סָבָא דִּי אֲמַרְתּוֹן הַעֲד כָּעַן

קָיִים:

בִּח וַיֹּאמְרוּ שְׁלֹם לְעַבְדְּךָ

לְאַבְיָנוּ עֲדָנוּ חַי וַיִּקְדּוּ

(וַיִּשְׁתַּחוּ) וַיִּשְׁתַּחֲוּ:

וְאֲמַרוּ שְׁלֹם לְעַבְדְּךָ לְאַבּוֹנָא עַד כָּעַן

קָיָם וּכְרָעוּ וּסְגִידוּ:

וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ. עַל שְׂאֵלַת שְׁלוֹם. קִידָה

כּפִיפַת קִדְקִד, הִשְׁתַּחֲוָא מִשְׁתַּטַּח לְאַרְצִי:

כֹּט וַיֵּשֶׁא עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת

בְּנֵי־מִין אָחִיו בֶּן אָמֹן וַיֹּאמֶר

הִזֵּה אֲחֵיכֶם הַקָּטָן אֲשֶׁר

אָמַרְתֶּם אֵלַי וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים

יַחֲנֶךָ בְּנִי:

וַיִּזְקַף עֵינָוְהִי וַחֲזָא יֵת בְּנֵי־מִין אֲחֻהִי

בַּר אֲמִיהַ וְאָמַר הָדִין אֲחוּכֹן זַעֲרָא דִּי
אֲמַרְתּוֹן לִי וְאָמַר מִן קָדָם יִי יְתַרְחַם
עָלָךְ בְּרִי:

אלהים יחנך בני. בשאר שבטים שמענו
חנינה, אשר חנן אלהים את עבדך, ובנימין
עדיין לא נולד, לכך ברכו יוסף בחנינה:

שְׂבִיעִי וַיִּמָּהֲרַ יוֹסֵף

כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו אֶל אָחִיו

וַיִּבְקֹשׁ לְבָכּוֹת וַיָּבֹא הַחֲדָרָה

וַיִּבֶךְ שָׁמָּה:

וְאוֹחֵי יוֹסֵף אַרְי אֶתְגּוֹלְלוּ רַחֲמוֹהֵי עַל

אַחֵוֹהֵי וּבָעָא לְמַבְכֵּי וְעַל לְאַדְרוֹן בֵּית

מִשְׁכָּבָא וּבָכָא תַּמָּן:

כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמֵיו. שְׁאֵלוּ יֵשׁ כֹּךְ אַח מֵאֵם,

אִמֵּר לוֹ אַח הִיָּה לִי וְאִינִי יוֹדֵעַ הֵיכֵן הוּא,

יֵשׁ כֹּךְ בָּנִים, אִמֵּר לוֹ יֵשׁ לִי עֲשֵׂרָה, אִמֵּר לוֹ

וּמָה שְׁמֵם, אִמֵּר לוֹ, בִּלְעַ וּבִכּוֹר וְכו', אִמֵּר

לוֹ מָה טִיבֵן שֶׁל שְׁמוֹת הַלָּלוּ, אִמֵּר לוֹ כֻּלָּם

על שם אחי והצרות אשר מצאוהו, בלע,
שנבלע בין האומות. בכר, שהיה בכור
לאמו. אשבל, ששבאו אל. גרא, שנתגייר
באכסניא. ונעמן, שהיה נעים ביותר. אחי
וראש, אחי היה וראשי היה. מפים, מפי
אבי למד. וחפים, שלא ראה חופתי ולא
ראיתי אני חופתו. וארד, שירד לבין
האומות, כדאיתא במס' סוטה, מיד נכמרו
רחמיו: נכמרו. נתחממו, ובלשון משנה
על הכומר של זיתים, ובלשון ארמי
במכמר בשרא, ובמקרא עורנו כתנור

נִבְמָרוּ, נִתְחַמְמוּ וְנִקְמְטוּ קִמְטִים קִמְטִים,

מִפְּנֵי זִלְעָפוֹת רַעֲב. כֵּן דֶּרֶךְ כָּל עוֹר

כִּשְׂמַחֲמִין אוֹתוֹ נִקְמֵט וְנִתְכוּוֹץ:

לֹא וַיִּרְחֹץ פָּנָיו וַיֵּצֵא וַיִּתְּאֶפֶק

וַיֹּאמֶר שְׂיִמּוּ לָחֶם:

וַאֲסִחֵי אֶפֹּהֵי וְנָפֶק וַאֲתַחֲסִין וַאֲמַר

שׁוּבוּ לַחֲמָא:

וַיִּתְּאֶפֶק. נִתְאֲמַץ, וְהוּא לְשׁוֹן וּמְזִיחַ

אֲפִיקִים רַפָּה, וְכֵן אֲפִיקֵי מַגְנִים, חוֹזֵק:

לֵב וַיִּשְׂיִמּוּ לוֹ לְבָדוֹ וְלָחֶם

לִבְדָּם וְלִמְצָרִים הָאֹכְלִים אֹתוֹ

לִבְדָּם כִּי לֹא יוּכְלוּן הַמְצָרִים

לֶאֱכֹל אֶת הָעֲבָרִים לֶחֶם כִּי

תוֹעֲבָה הוּא לִמְצָרִים:

וְשׂוֹיָאוֹ לֵה בְלַחְדוֹהִי וּלְהוֹן בְּלַחְדִּיהוֹן

וְלִמְצָרָאֵי דְאֹכְלִין עִמָּה בְּלַחְדִּיהוֹן אֲרִי

לֹא יִכְלִין מְצָרָאֵי לְמִיכַל עִם עֲבָרָאֵי

לְחֵמָא אֲרִי בְּעִירָא דְּמְצָרָאֵי דְּחִלִּין לֵה

עֲבָרָאֵי אֹכְלִין:

כי תועבה היא. דבר שנאוי הוא למצרים
לאכול את העברים, ואונקלוס נתן טעם
לדבר:

לג וַיֵּשְׁבוּ לַפָּנִיּוֹת הַבְּכוֹרֹת
בְּבִכּוֹרָתוֹ וְהַצֵּעִיר בְּצַעֲרָתוֹ
וַיִּתְּמֵהוּ הָאֲנָשִׁים אִישׁ אֶל
רֵעֵהוּ:

וַאֲסָחֲרוּ קִדְמוֹתַי רַבָּא כְּרַבִּיּוּתָהּ וַיִּזְעִירָא
בְּזַעֲרוֹתָהּ וַתִּתְּמֵהוּ גְּבֵרִיא גְּבֵר לְחִבְרָה:

הבכר כבכרתו. מכה בגביע וקורא, ראובן
שמעון לוי יהודה יששכר וזבולון בני אם
אחת, הסבו כסדר הזה שהוא סדר
תולדותיכם, וכן כולם, כיון שהגיע
לבנימין, אמר, זה אין לו אם ואני אין לי
אם, ישב אצלי:

לֹד וַיֵּשֶׁב מִשָּׂאת מֵאֵת פָּנִיו
אֲלֵהֶם וַתֵּרֶב מִשָּׂאת בְּנֵימִן
מִמִּשָּׂאת כָּלם חֲמֵשׁ יָדוֹת
וַיֵּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ:

וְנָטַל חֲלָקִין מִן קַדְמוֹהִי לְקַדְמֵיהוֹן

וּסְגִי חֲלָקָא דְּבִנְיָמִן מִחֲלָקֵי דְּכָלְהוֹן

חֲמִשָּׁא חֲלָקִין וְשִׁתִּיאוּ וְרוֹיאוּ עִמָּה:

מִשְׁאוֹת. מִנּוֹת: חֲמֵשׁ יָדוֹת. חֲלָקוּ עִם

אֲחָיו, וּמִשְׁאֵת יוֹסֵף וְאַסְנָת, וּמִנְשֵׁה

וְאַפְרַיִם: וַיִּשְׁכְּרוּ אִמּוֹ. וּמִיּוֹם שִׁמְכֻרוֹהוּ

לֹא שָׁתוּ יַיִן וְלֹא הָיָה שָׁתָה יַיִן, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם

שָׁתוּ:

בראשית פרק-מד

א וַיֵּצֵא אֶת אֲנָשׁוֹ עַל בֵּיתוֹ

לֹא־מֹר מִלֵּא אֶת אֲמַת־חַת

הָאֲנָשִׁים אֲכָל כֹּאֲשֶׁר יוֹכֵלוֹן

שָׂאת וְשִׁים כֶּסֶף אִישׁ בְּכִי

אֲמַת־חַתֹּ:

וּפִקֵּיד יֵת דִּי מִמֶּנָּה עַל בֵּיתָה לְמִימֹר

מְלִי יֵת טוֹעֵנִי גְבִרְיָא עִיבּוֹרָא כְּמָא דִּי

יְכָלִין לְמַטְעֵן וְשׁוֹי כֶּסֶף גְּבַר בְּפוּם

טוֹעֵנָה:

ב וְאֶת גְּבִיעֵי גְבִיעַ הַכֶּסֶף

תִּשְׁמְרוּ בְּכִי אֶמְתַּחַת הַקֶּטֶן

וְאֵת כָּסֶף שְׂבָרוֹ וַיַּעַשׂ כְּדַבַּר

יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר:

וַיֵּת כָּל־יָדָיו כִּלְיָדָא דְכֶסֶףא תִּשְׂוִי בְּפֹהַם

טוֹעֵנָא דְזַעֲרָא וַיֵּת כָּסֶף זְבִינוּהִי וַעֲבַד

כְּפֶתֶגְמָא דְיוֹסֵף דִּי מַלְיָל:

גביע. כוס ארוך, וקורין לו מדרינ"ש:

הַבֶּקֶר אֹר וְהָאֲנָשִׁים שְׁלָחוּ

הֶמָּה וְחַמְרֵיהֶם:

צַפְרָא נֶהָר וְגַבְרִיא אֶת־פִּטְרוֹ אֲנֹן
וַחֲמַרְיָהוּן:

ד הֵם יֵצְאוּ אֶת הָעִיר לֹא
הֶרְחִיקוּ וַיּוֹסֶף אָמַר לֹא־אֲשֶׁר עַל
בֵּיתוֹ קוֹם רֹדֶף אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים
וְהַעֲשִׂיתֶם וְאָמַרְתֶּם אֵלֵהֶם לָמָּה
שְׁלַמְתֶּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה:

אֲנֹן נִפְקוּ מִן קִרְיָתָא לֹא אֶרְחִיקוּ
וַיּוֹסֶף אָמַר לְדִי מִמֶּנָּה עַל בֵּיתָה קוֹם

וְרִדְךָ בְּתֶר גְּבֻרָיָא וְתִדְבְּקֶנּוּן וְתִימָר

לְהוֹן לְמָה שְׁלֻמָּתוֹן בִּישָׁא חֲלָף טַבְתָּא:

ה הַלּוֹא זֶה אֲשֶׁר יִשְׁתָּה אֲדֹנִי

בּוֹ וְהוּא נַחֲשׁ יִנַּחֲשׁ בּוֹ

הִרְעִיתָם אֲשֶׁר עָשִׂיתָם:

הֲלֹא דִין דְּשִׁתִּי רַבּוֹנִי בֵּה וְהוּא בְּדָקָא

מְבַדֵּק בֵּה אֲבִאֲשֶׁתוֹן דִּי עֲבַדְתוֹן:

ו וַיִּשְׁגּוּ וַיִּדְבֹּר אֲלֵהֶם אֶת

הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:

וְאֵדְבִיקֶנּוּן וּמִלֵּיל עֲמֹהוּן יְתַּ פֶּתַח־מִיָּא

הָאֱלִין:

וַיֹּאמְרוּ אֱלִין לְמָה יְדִבֵּר

אֲדָנִי כִּדְבָרִים הָאֵלֶּה חֲלִילָה

לְעַבְדֵּיךָ מַעֲשֹׂת כִּדְבָר הַזֶּה:

וַיֹּאמְרוּ לָהּ לְמָה יִמְלֹל רַבּוֹנִי כְּפֶתַח־מִיָּא

הָאֱלִין חֵם לְעַבְדֵּיךָ מִלְּמַעַבַּד כְּפֶתַח־מָא

הַדִּין:

חֲלִילָה לְעַבְדֵּיךָ. חוֹלִין הוּא לָנוּ, לְשׁוֹן

גנאי. ותרגום חס לעבדיך, חס מאת

הקב"ה יהי עלינו מעשות זאת, והרבה יש

בגמרא חס ושלום:

ח הן כסף אשר מצאנו בפי

אמת חתינו השיבנו אליך

מארץ כנען ואיך נגנב מבית

אדניך כסף או זהב:

הא כסף די אשכחנא בפומ טוענא

אתיבנוהי לך מארעא דכנען ואכדין

נִגְנוֹב מִבֵּית רְבוֹנָךְ כִּסְפָּא אוֹ דִּהְבָּא

(מִנִּין דְּכֶסֶף אוֹ מִנִּין דְּדִהָב):

הן כסף אשר מצאנו. זה אחד מעשרה

קל וחומר האמורים בתורה, וכלן מנויין

בבראשית רבה:

ט אֲשֶׁר יִמָּצֵא אֹתוֹ מֵעַבְדֶּיךָ

וְמֵת וְגַם אֲנַחְנוּ נִהְיָה לְאֲדָנִי

לְעַבְדֶּיךָ:

די יִשְׁתַּכַּח עִמָּה מֵעַבְדֶּיךָ וְמֵית וְאִף

אֲנִיחָנָא נְהִי לְרַבּוֹנִי לְעַבְדִּין:

וַיֹּאמֶר גַּם עֲתָה כְּדַבְּרֵיכֶם כֵּן

הוּא אֲשֶׁר יִמָּצֵא אֹתוֹ יִהְיֶה לִּי

עֶבֶד וְאַתֶּם תִּהְיוּ נְקִיִּם:

וַאֲמַר אֵף כֶּעֶן כְּפִתְגָּמֵיכֶן כֵּן הוּא דִּי

יִשְׁתַּכַּח עִמָּה יְהִי לִי עֶבְדָּא וְאַתּוֹן תִּהְיוּ

זָכָאִין:

גם עתה כדבריכם. אף זו מן הדין אמת,

כדבריכם כן הוא, שכלכם חייבים בדבר,

עשרה שנמצאת גניבה ביד אחד מהם כלם
נתפשים, אבל אני אעשה לכם לפנים
משורת הדין, אשר ימצא אתו יהיה לי
עבד:

יֵא וַיִּמְהָרוּ וַיִּזְרְדוּ אִישׁ אֶת
אַמְתֹּחֲתוֹ אֶרְצָה וַיִּפְתְּחוּ אִישׁ
אַמְתֹּחֲתוֹ:

וְאוֹחִיאוּ וְאוֹחִיתוּ גִבֹּר יָת טוֹעֵנָה
לְאֶרְעָא וּפְתָחוּ גִבֹּר טוֹעֵנָה:

יב וַיַּחַפֵּשׂ בַּגְדוֹל הַחֵל וּבִקְטָן

כָּלָה וַיִּמָּצֵא הַגָּבִיעַ בְּאַמְתַּחַת

בְּנִימָן:

וּבְלֵשׁ בְּרַבָּא שָׂרִי וּבִזְעִירָא שְׂצִי

וְאַשְׁתַּכַּח פְּלִידָא בְּטוּעָנָא דְּבְנִימָן:

בגדול החל. שלא ירגישו שהיה יודע

היכן הוא:

יג וַיִּקְרְעוּ שְׂמֹלֹתָם וַיַּעֲמֹם אִישׁ

עַל חֲמורוֹ וַיֵּשְׁבוּ הָעִירָה:

וּבָזְעוּ לְבוֹשֵׁיהֶן וְרָמוּ גְבֵר עַל חֲמִירָה
וְתָבוּ לְקִרְתָּא:

ויעמם איש על חמורו. בעלי זרוע היו,
ולא הוצרכו לסייע זה את זה לטעון:
וישובו העירה. מטרפולין היתה, והוא
אומר העירה, העיר כל שהוא, אלא שלא
היתה חשובה בעיניהם אלא כעיר בינונית
של עשרה בני אדם לענין המלחמה:

יד וַיָּבֹא יְהוָה וַאֲחִיו בֵּיתָה
יוסף והוא עוֹדְנוֹ שָׁם וַיִּפְּלוּ

לִפְנֵי אֶרְצָה:

וְעַל יְהוּדָה וְאַחֲוֵהי לְבֵית יוֹסֵף וְהוּא

עַד כְּעַן תִּמְן וּנְפֹלוּ קְדָמוֹהִי לְאַרְעָא:

עוֹדְנוּ שֵׁם. שְׁהִיָּה מִמַּתִּין לָהֶם:

מִפְטִיר וַיֹּאמֶר טו

לָהֶם יוֹסֵף מָה הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה

אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם הֲלוֹא יִדְעֶתֶם כִּי

נַחֲשׁ יִנַּחֲשׁ אִישׁ אֶשְׁרֵךְ כַּמֶּנִּי:

וְאָמַר לְהוֹן יוֹסֵף מָה עוֹבְדָא הָדִין דִּי

עֲבַדְתוֹן הֲלֹא יִדְעָתוֹן אֲרִי בְדָקָא

מִבְּדָק גְּבָרָא דִּי כּוֹתִי:

הֲלֹא יִדְעַתֶּם כִּי נַחֲשׁ יִנַּחֲשׁ וְגו'. הֲלֹא

יִדְעַתֶּם כִּי אִישׁ חֶשֶׁב כַּמוֹנִי יוֹדֵעַ לְנַחֲשׁ,

וְלִדְעַת מִדְעַת וּמַסְבֵּרָא וּבִינָה כִּי אַתֶּם

גִּנְבַתֶּם הַגְּבִיעַ:

טז וַיֹּאמֶר יְהוֹדָה מָה נֹאמַר

לְאַדְנִי מָה נְדַבֵּר וּמָה נַצְטַדֵּק

הֵאלֹהִים מִצָּא אֶת עֶוֹן עֲבָדֶיךָ

הִנֵּנוּ עֲבָדִים לְאֹדֹנִי גַם אֲנַחֲנוּ

גַּם אֲשֶׁר נִמְצָא הֶגְבִּיעַ בְּיָדוֹ:

וְאָמַר יְהוּדָה מַה נִּימַר לְרַבּוֹנִי מַה

נִמְלִל וּמַה נִּזְכִּי מִן קֶדֶם יְיָ אֱשַׁתְּכָח יִתְּ

חֹבָא דְעֲבָדֶיךָ הָא אֲנַחְנָא עֲבָדִין

לְרַבּוֹנִי אַף אֲנַחְנָא אַף דְאֶשְׁתְּכַח

כִּלְיָדָא בְּיָדָהּ:

האלהים מצא. יודעים אנו שלא סרחנו,

אבל מאת המקום נהיתה להביא לנו זאת,
מצא בעל חוב מקום לגבות שטר חובו:
ומה נצטדק. לשון צדק, וכן כל תיבה
שתחלת יסודה צד"י והיא באה לדבר
בלשון מתפעל או נתפעל, נותן טי"ת
במקום תי"ו, ואינו נותנה לפני אות
ראשונה של יסוד התיבה, אלא באמצע
אותיות העיקר, כגון נצטדק מגזרת צדק,
ויצטבע מגזרת צבע, ויצטירו מגזרת ציר
אמונים, הצטיידנו מגזרת צדה לדרך.
ותיבה שתחלתה סמ"ך או שי"ן כשהיא

מתפעלת, התי"ו מפרדת את אותיות
העיקר כגון, ויסתכל החגב, מגזרת סכל.
מסתכל הוית בקרניא, מגזרת סכל.
וישתמר חקות עמרי, מגזרת שמר. וסר
מרע משתולל, מגזרת מוליך יועצים
שולל. מסתולל בעמי, מגזרת דרך לא
סלולה:

וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִּי מַעֲשֹׂת
זֹאת הָאֵישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא
הֹגֵבִיעַ בִּידֹו הוּא יִהְיֶה לִּי

עֲבַד וְאַתָּם עָלוּ לְשָׁלוֹם אֵל

אֲבִיכֶם:

וְאָמַר חֵם לִי מִלְּמַעְבַּד דָּא גִבָּרָא דִּי

אֲשַׁתְּכַח כְּלִידָא בִידָהּ הוּא יְהִי לִי

עֲבָדָא וְאַתּוֹן סָקוּ לְשָׁלָם לְוֹת אֲבוּכוֹן:

ססס: